

**Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny
w Tomaszowie Mazowieckim**

**Informacja o stanie bezpieczeństwa sanitarnego
powiatu tomaszowskiego w roku 2021**

Tomaszów Mazowiecki, kwiecień 2022 r.

SPIS TREŚCI

Wstęp	3
I. Sekcja Nadzoru Epidemiologii	4
1. <i>Wprowadzenie</i>	4
2. <i>Stan sanitarny zakładów opieki zdrowotnej</i>	4
3. <i>Analiza zachorowań na choroby zakaźne</i>	5
4. <i>Wykonanie szczepień ochronnych</i>	7
II. Higiena Komunalna	9
1. <i>Wprowadzenie</i>	9
2. <i>Urządzenia do zaopatrywania w wodę i ocena jakości wody do spożycia przez ludzi</i>	9
3. <i>Stan sanitarny basenów i miejsca zwyczajowo wykorzystywanego do kąpieli</i>	10
4. <i>Obiekty użyteczności publicznej</i>	11
5. <i>Podsumowanie</i>	12
III. Higiena Pracy	15
1. <i>Wprowadzenie</i>	15
2. <i>Zagrożenia w pracy</i>	15
3. <i>Nadzór nad środkami zastępczymi</i>	16
4. <i>Choroby zawodowe</i>	16
5. <i>Podsumowanie</i>	17
IV. Higiena Dzieci i Młodzieży	17
1. <i>Wprowadzenie</i>	17
2. <i>Żłobki</i>	18
3. <i>Przedszkola</i>	18
4. <i>Szkoły</i>	19
5. <i>Placówki wypoczynku zimowego i letniego</i>	20
6. <i>Podsumowanie i wnioski</i>	21
V. Higiena Żywności, Żywnienia i Przedmiotów Użytku	22
1. <i>Wprowadzenie</i>	22
2. <i>Jakość zdrowotna środków spożywczych</i>	22
3. <i>Ocena sposobu żywienia</i>	23
4. <i>Terminowość realizacji zaplanowanych zadań</i>	24
5. <i>Dodatkowe zadania</i>	24
6. <i>Współpraca z Inspekcjami</i>	29
7. <i>Współpraca z Sekcjami PSSE w Tomaszowie Maz.</i>	32
8. <i>Interwencje</i>	32
9. <i>Podsumowanie</i>	33
VI. Oświata i Promocja Zdrowia	33
1. <i>Wprowadzenie</i>	33
2. <i>Programy edukacyjne</i>	34
3. <i>Działania akcyjne</i>	40
4. <i>Bezpieczeństwo podczas wypoczynku letniego</i>	43
5. <i>Kampanie dot. szczepień przeciwko wirusowi SARS-CoV-2</i>	43
6. <i>Profilaktyka chorób i promocja zdrowia</i>	43
7. <i>Współpraca z instytucjami i mediami</i>	43
VII. Zapobiegawczy Nadzór Sanitarny	43
VIII. Zakończenie	45

Wstęp

Do zadań Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Tomaszowie Mazowieckim w 2021 r. należała realizacja zadań z zakresu zdrowia publicznego, mająca na celu ochronę zdrowia mieszkańców powiatu tomaszowskiego przed niekorzystnym wpływem szkodliwych lub uciążliwych czynników środowiskowych, zapobiegania chorób, w tym chorób zakaźnych, zawodowych i innych chorób cywilizacyjnych, wprowadzaniu do obrotu środków zastępczych lub nowych substancji psychoaktywnych, a także na kształtowaniu odpowiednich postaw i zachowań zdrowotnych. Cele te były realizowane, między innymi, poprzez inicjowanie działań promujących zdrowie, a także działań mających za zadanie identyfikację zagrożeń bezpieczeństwa zdrowotnego, przy jednoczesnym przeciwdziałaniu powstawania tych zagrożeń. Dla kształtowania odpowiednich postaw i zachowań zdrowotnych organizowano, koordynowano i nadzorowano działalność oświatowo-zdrowotną oraz sprawowano nadzór nad warunkami: higieny środowiska, zwłaszcza wody do spożycia, higieny pracy w zakładach pracy, higieny nauczania i wychowania, higieny wypoczynku i rekreacji, zdrowotnymi żywności, żywienia i przedmiotów użytku, a także warunkami higieniczno-sanitarnymi w miejscach udzielania świadczeń zdrowotnych. W dziedzinie bieżącego i zapobiegawczego nadzoru sanitarnego kontrolowano przestrzeganie przepisów określających wymagania higieniczne i zdrowotne w nadzorowanych obiektach. W celu uzyskania jak najlepszych wyników pracy inspekcji sanitarnej, systematycznie doskonalono metody nadzoru i kontroli w systemie zarządzania jakością.

I. Sekcja Nadzoru Epidemiologii

1. Wprowadzenie

W 2021r. Sekcja Nadzoru Epidemiologii nadzorowała 160 obiektów na terenie powiatu tomaszowskiego, w których przeprowadzono 73 kontrole. Dodatkowo przeprowadzono 1227 kontroli w zakresie przestrzegania przepisów Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 6 maja 2021r. w sprawie ustanowienia określonych ograniczeń, nakazów i zakazów w związku z wystąpieniem stanu epidemii. Kontrole te przeprowadzane były przez wszystkie komórki organizacyjne PSSE w Tomaszowie Mazowieckim.

Nie wydawano postanowień. Mandatów karnych nie nakładano. Ponadto wydano 6 upomnień oraz 2 tytuły wykonawcze rodzicom uchylającym się od wykonania obowiązkowych szczepień ochronnych dzieci. Zgłoszono 37 dzieci oraz 59 rodziców uchylających się od szczepień ochronnych.

2. Stan sanitarny podmiotów wykonujących działalność leczniczą

Nadzorowi podlegały placówki lecznictwa zamkniętego, otwartego oraz prywatne gabinety lekarskie. W 2021r. skontrolowano jedynie 46% zaplanowanych obiektów z powodu pandemii COVID-19.

W ramach lecznictwa zamkniętego skontrolowano jedynie Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej ZACISZE Sp. z o.o. w Łaznowskiej Woli, którego stan sanitarno-techniczny oceniono jako dobry. Nie skontrolowano pozostałych placówek lecznictwa zamkniętego będących pod nadzorem Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Tomaszowie Mazowieckim, są to: Centrum Kardiologii Scanmed, Tomaszowskie Centrum Zdrowia Sp. Z o.o. oraz Centrum Onkologiczne Numed.

Placówki lecznictwa otwartego to w 97% niepubliczne podmioty lecznicze. Stan sanitarno-techniczny skontrolowanych placówek oceniono jako dobry.

Gabinety indywidualnych praktyk lekarskich, w których przeprowadzono kontrole, spełniały wymagania, jakim powinny odpowiadać pomieszczenia i urządzenia podmiotu wykonującego działalność leczniczą, określone w Rozporządzeniu Ministra Zdrowia w sprawie szczegółowych wymagań, jakim powinny odpowiadać pomieszczenia i urządzenia podmiotu wykonującego działalność leczniczą. Stan sanitarny i porządkowy tych placówek nie budził zastrzeżeń. Wszystkie skontrolowane placówki świadczące usługi medyczne zaopatrzone były w wodę z wodociągów sieciowych odpowiadającą normom sanitarnym. Dezynfekcję prowadzono prawidłowo, środkami wpisanymi do Rejestru Produktów Leczniczych, Wyrobów Medycznych

i Produktów Biobójczych. Procesy sterylizacji wykonywano wyłącznie w autoklawach, które kontrolowane były, zgodnie z wymaganiami, wskaźnikami biologicznymi i chemicznymi.

Gospodarka odpadami prowadzona była prawidłowo. Zaopatrzenie w sprzęt jednorazowego użytku, środki dezynfekcyjne i środki czystości było wystarczające.

3. Analiza zachorowań na choroby zakaźne

Na terenie działania zarejestrowano 6310 zachorowań z powodu chorób zakaźnych i zakażeń, w tym 0 zachorowań na grypę sezonową (w 2020r. - 499) oraz 5805 zachorowań na COVID-19. (w 2020r. - 3434) Nastąpił wzrost o 2876 zachorowań, co, przede wszystkim, było spowodowane zakażeniami koronawirusem SARS CoV-2.

Zaobserwowano wyraźny spadek zachorowań na pozostałe choroby zakaźne:

- świnkę – 0 przypadki (w 2020r. – 2),
- różę – 3 przypadków (w 2020r. – 12),
- boreliozę – 15 przypadków (w 2020r. – 19)
- płonicę - 2 przypadki (w 2020r. – 20),
- biegunki i zapalenia żołądkowo-jelitowe BNO – 12 (w 2020r. – 28).

Natomiast zaobserwowano wzrost zachorowań na:

- ospę wietrzną - 310 przypadków (w 2020r. – 262),
- salmonellozę – 46 przypadków (w 2020r. – 20),
- inne bakteryjne zakażenia jelitowe ogółem – 27 (w 2020r. – 18), w tym wywołane przez *Clostridium difficile* 22 (w 2020r. – 15),
- wirusowe zakażenia jelitowe wywołane przez rotawirusy – 23 (w 2020r. – 11), norowirusy – 10 (w 2020r. – 0),

Zarejestrowano 9 przypadków zachorowań na gruźlicę (w 2020r. - 2), 1 przypadek rzeżączki (w 2020r. – 0), 1 przypadek Chlamydii oraz 3 przypadki nowo wykrytych zakażeń HIV. Nie rejestrowano przypadków choroby meningokokowej (w 2020r. – 1).

Zarejestrowano 5805 zachorowań na COVID-19 (w 2020r. – 3434), z czego 773 osoby hospitalizowano (w 2020r. – 364). W 2021 roku zgłoszono 264 zgony z powodu chorób zakaźnych, w tym 263 – z powodu Covid 19 oraz 1 zgon z powodu *Clostridium difficile*. (Dane ze strony: www.gov.pl/web/koronawirus)

W grupie chorób zakaźnych wieku dziecięcego, przeciwko którym prowadzi się systematyczne szczepienia ochronne, utrzymuje się pomyślna sytuacja epidemiologiczna. W błonicy, poliomyelitis, odrze – brak zachorowań.

W 2021r. nie zarejestrowano przypadków zapalenia opon mózgowo-rdzeniowych, krztuśca, ani *Yersinia enterocolitica*.

Zarejestrowano 6 przypadków WZW (w 2020r. - 14), w tym:

- 0 przypadków wzv A (w 2020r. - 2),
- 1 przypadek WZW B - ostre (w 2020r. - 1),
- 4 przypadki WZW B - przewlekłe i BNO (w 2020r. - 6),
- 1 przypadek WZW C – przewlekłe (w 2020r. - 5).

W 2021r. zarejestrowano 130 pokąsań osób przez zwierzęta (w 2020r. - 102), w 13 przypadkach podjęto szczepienia przeciw wścieklicznie (w 2020r. - 16).

W tabeli 1. przedstawiono zestawienie liczby zachorowań na wybrane choroby zakaźne rejestrowane przez PSSE w Tomaszowie Mazowieckim na przestrzeni ostatnich 6. lat

Tabela 1. Wybrane choroby zakaźne w latach 2016 - 2021.

Jednostka chorobowa	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Pokąsania przez zwierzęta/osoby szczepione	198/18	219/32	189/23	181/20	102/16	130/13
Zatrucia Salmonellą	64	47	40	47	20	46
WZW A (pokarmowe)	-	1	0	5	2	0
WZW B	10	4	7	9	6	5
WZW C	7	6	11	14	5	1
WZW B + C	-	-	-	-	-	0
Dur brzuszny i czerwonka	-	-	-	-	-	-
Krztusiec	55	9	9	7	0	0
Płonica	106	45	34	39	20	2
Róża	12	7	18	17	12	3
Zapalenie opon mózgowych wirusowe	4	-	8	2	-	0
Bakteryjne zapalenie opon mózgowych	3	-	-	-	-	0
Ospa wietrzna	745	508	473	414	262	310
Różyczka	2	1	2	-	-	0
Odra	-	-	-	-	-	0
Świnka	9	6	7	10	2	0
Borelioza	17	28	35	21	19	15
Gruźlica	17	13	19	14	2	9

Tak jak w latach ubiegłych, nie rejestrowano zachorowań na czerwonkę, dur brzuszny i odrę. Powiatowa Stacja Sanitarno – Epidemiologiczna w Tomaszowie Mazowieckim prowadzi rejestr nosicieli pałeczek duru brzuszego i durów rzekomych. Na terenie powiatu tomaszowskiego jest ich obecnie trzech. Zarejestrowano 17 nosicieli salmonellozy.

W 2021r. nie odnotowano zachorowań na czerwonkę i nosicieli czerwonki. W 2021r. na terenie powiatu tomaszowskiego nie zanotowano zachorowań na odrę.

W 2021 roku zarejestrowano jedno zatrucie pokarmowe spowodowane pałeczkami Salmonella Enteritidis. Zachorowania wystąpiły w jednym z tomaszowskich przedszkoli, wśród pięciorga dzieci oraz jednej osoby z personelu przedszkola. Wszystkie osoby miały objawy nieżytu żołądkowo – jelitowego, z czego troje dzieci było hospitalizowanych. W związku z wystąpieniem zatrucia pokarmowego przeprowadzono kontrolę sanitarną dotyczącą oceny stanu sanitarno-technicznego przedszkola, podczas której pobrano próbki sanitarne i żywnościowe do badań. Przeprowadzono dochodzenie epidemiologiczne, a następnie pobrano szereg próbek kału w kierunku nosicielstwa pałeczek Salmonella, zarówno od osób z personelu przedszkola, jak również rodzin chorych dzieci. Wszystkie wyżej wymienione próbki uzyskały wyniki negatywne.

W 2021 roku zgłoszono 94 ogniska epidemiczne z powodu zachorowań na Covid-19. Ogniska miały miejsce w rodzinach, placówkach oświatowych, podmiotach leczniczych oraz w licznych zakładach pracy.

W 2021r. przeprowadzono 6101 wywiadów epidemiologicznych (w 2020r. – 6969).

Powiatowa Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna w Tomaszowie Mazowieckim w okresie od 1 do 17 tygodnia 2021r. we współpracy z Poradnią Rodzinną J. Patykowski w Tomaszowie Mazowieckim realizowała działania w ramach nadzoru nad gripą „Sentinel”. Jednakże w 2021r. nie pobierano wymazów z gardła i nosa w kierunku grypy. Cała działalność poradni skierowana była na działania związane z pandemią COVID-19.

W 2021r. w ramach nadzoru epidemiologicznego nad zachorowaniami na salmonellozę przekazano do laboratorium w PSSE w Piotrkowie Tryb. 365 próbek kału od ozdowieńców, nosicieli i osób z kontaktu z chorym.

4. Wykonanie szczepień ochronnych

Wykonanie obowiązkowych szczepień ochronnych, finansowanych przez Ministerstwo Zdrowia, było na poziomie zadowalającym. Podległe do szczepień dzieci do 2. roku życia

zaszczepiono szczepionką DTP + Hib + IPV w 82,1%. Wyszczepialność dzieci do 2 roku życia przeciw zakażeniom *Streptococcus pneumoniae* wynosi 89,0%. Dzieci w 6. roku życia zaszczepiono szczepionką DTPa oraz IPV w 63,9 % oraz otrzymały szczepionkę przeciw odrze, śwince i różyczce w 64,4%. W 10. roku życia zaszczepiono dzieci szczepionką przeciwko odrze, śwince i różyczce w 81,6%. W 84,6% wyszczepiono dziewczynki podległe do szczepień przeciw odrze, śwince i różyczce w 10 roku życia. Dzieci w 14. roku życia zaszczepiono szczepionką przeciw błonicy, tężcowi i krztuścowi w 81,6%, a w 19 roku życia - szczepionką przeciw błonicy i tężcowi w 80,7%. Dzieci, u których nie wykonano szczepień obowiązkowych, to dzieci z przeciwwskazaniami zdrowotnymi lub dzieci, które wraz z rodzicami wyemigrowały z kraju. Wpływ na malejącą wyszczepialność w ostatnich latach mają rodzice odmawiający obowiązku szczepień ochronnych u swoich dzieci, a także okres pandemii koronawirusa SARS CoV-2.

Oprócz obowiązkowych szczepień, poza programem szczepień ochronnych zaszczepiono 77 osób szczepionką przeciw *Streptococcus pneumoniae*, w tym 61 osób powyżej 30 lat. W ramach szczepień zalecanych zaszczepiono 51 dzieci - szczepionką przeciwko ospie wietrznej, 45 osób przeciwko kleszczowemu zapaleniu mózgu oraz 3087 osoby przeciwko grypie.

Niepokój budzą nasilające się ruchy antyszczepionkowe. W związku z powyższym, konieczne jest zintensyfikowanie działań polegających na promowaniu szczepień ochronnych oraz podkreślanie ich roli w zapobieganiu chorobom i ratowaniu życia ludzkiego. Pracownicy PSSE przeprowadzają rozmowy z rodzicami uchylającymi się od szczepienia swych dzieci informując o zagrożeniach wynikających z takiego postępowania oraz o możliwości wykonania szczepień ochronnych.

W 2021 roku otrzymano zgłoszenia 59 rodziców , w tym 37 dzieci w sprawie uchylania się od obowiązku wykonania szczepień ochronnych. Informowano także rodziców o stronie internetowej uruchomionej przez NIZP-PZH, na której można uzyskać rzetelne informacje na temat szczepień ochronnych. W przypadku uporczywego uchylania się od obowiązku szczepień, Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny wystawia upomnienie, jeśli to nie skutkuje, wystosowany zostaje tytuł wykonawczy wraz z wnioskiem o nałożenie grzywny w celu przymuszenia do wykonania szczepień ochronnych (w 2021r. wystawiono 2 tytuły wykonawcze).

Powiatowa Stacja Sanitarно-Epidemiologiczna w Tomaszowie Mazowieckim prowadzi również rejestr niepożądanych odczynów poszczepiennych (NOP). W 2021 roku odnotowano 10 zgłoszeń NOP-ów, w tym 6 dotyczyło przypadków po szczepieniu przeciw Covid-19, natomiast

4 były spowodowane szczepieniami przeciw chorobom uwzględnionym w obowiązkowym kalendarzu szczepień. Na 10 zarejestrowanych zgłoszeń jedno miało charakter poważny, pozostałe zostały sklasyfikowane jako łagodne.

Do akcji propagującej szczepienia ochronne powinny włączyć się również organizacje pozarządowe, samorząd terytorialny oraz podmioty lecznicze. Powiatowa Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna w Tomaszowie Mazowieckim od lat bierze udział w organizowanym, co roku, Europejskim Tygodniu Szczepień oraz w projekcie „Zaszczep w sobie chęć szczepienia”. Podczas tych działań pracownicy Sekcji Nadzoru Epidemiologii udzielają informacji na temat szczepień obowiązkowych i zalecanych. Na stronie internetowej PSSE w Tomaszowie Mazowieckim można również uzyskać informacje na temat szczepień ochronnych.

II. W zakresie Higieny Komunalnej

1. Wprowadzenie

W 2021 r., na terenie powiatu tomaszowskiego, nadzorem sanitarnym objęto ogółem 497 obiekty, w tym 421 obiekty użyteczności publicznej (pozostałe obiekty to urzędnia do zaopatrzenia w wodę oraz podmioty wykonujące działalność leczniczą). Przeprowadzono **438** kontroli.

2. Urządzenia do zaopatrywania w wodę i ocena jakości wody do spożycia przez ludzi

Pod nadzorem Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Tomaszowie w roku 2021 r. było 40 wodociągów, w tym :

- 8 wodociągów o produkcji wody poniżej 100 m³ /d,
- 26 wodociągów o produkcji wody 101-1000 m³ /d,
- 1 wodociąg o produkcji wody 1001-10 000m³ /d,
- 5 innych podmiotów zaopatrujących w wodę

W powyższych wodociągach zbiorowego zaopatrzenia w wodę przeprowadzono 40 kontroli sanitarnych oraz pobrano 252 próbki wody do badań laboratoryjnych. W trakcie roku 2021 została wydana jedna decyzja na doprowadzenie składu wody do obowiązujących wymagań sanitarnych dla wodociągu Sadykierz z uwagi na obecność ogólnej liczby mikroorganizmów w 22° C w 1ml wody w ilości >300 jtk/1ml. Woda warunkowo została dopuszczona do spożycia przez ludzi. Decyzja została wykonana.

W powiecie tomaszowskim, woda wykorzystywana do zbiorowego zaopatrzenia ludności, pochodzi z ujęć podziemnych (35 wodociągów), z ujęcia powierzchniowego, z którego

zaopatrywany jest wodociąg sieciowy w Tomaszowie Mazowiecki oraz z wody mieszanej (głębiny i powierzchniowej) w miejscowości Rokiciny Kolonia.

Na koniec roku sprawozdawczego 2021 woda we wszystkich wodociągach na terenie miasta i powiatu, spełniała wymagania zawarte w Rozporządzeniu Ministra Zdrowia z dnia 7 grudnia 2017 r. w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi (Dz.U. z 2017 r. poz. 2294).

Na terenie Tomaszowa Mazowieckiego, przy ul. Chemików, czynna jest 1 studnia publiczna (awaryjna), w dobrym stanie sanitarnym i technicznym, jakość wody odpowiada wymaganiom określonym w Rozporządzeniu Ministra Zdrowia z dnia 7 grudnia 2017 r. w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi (Dz. U. 2017, poz. 2294).

W 2021 r. w ramach kontroli urzędowej pobrano 7 próbek ciepłej wody użytkowej w kierunku bakterii Legionella sp. w NZOZ „Mirmed” L. Bujnowicz, ul. Mireckiego 90 w Tomaszowie Mazowieckim oraz w NZOZ „Zacisze” Sp. zo.o., ul. Południowa 29 w Łaznowskiej Woli. Nie stwierdzono przekroczenia badanego parametru.

3. Stan sanitarny basenów i miejsca zwyczajowo wykorzystywanego do kąpielii

W 2021 r., na terenie powiatu tomaszowskiego, czynne były 3 pływalnie całoroczne, tj. w Spale w Ośrodku Przygotowań Olimpijskich, przy Szkole Podstawowej nr 10 w Tomaszowie Maz. ul. Ostrowskiego 14, przy Zespole Szkolno- Przedszkolnym ul. Wiejska 29/31 w Tomaszowie Mazowieckim, oraz 1 pływalnia sezonowa odkryta przy Ośrodku Dzieci Niepełnosprawnych w Tomaszowie Mazowieckim, ul. Jana Pawła II 64/66. W we wszystkich powyższych obiektach przeprowadzono kontrole sanitarne w których nie stwierdzono uchybień w zakresie bieżącego stanu sanitarnego. Pobrano 10 próbek wody do badań laboratoryjnych, które spełniały wymagania rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 9 listopada 2015 r. (Dz.U. 2015 r. poz. 2016 z późn. zm.) w sprawie wymagań, jakim powinna odpowiadać woda na pływalniach. W ramach kontroli wewnętrznej zarządzający pływalnią wykonywali badania jakości wody basenowej, zgodnie z ustalonym harmonogramem.

W 2021 roku na terenie powiatu tomaszowskiego pod nadzorem sanitarnym było 1 miejsce okazjonalnie wykorzystywane do kąpielii na rzece Pilicy przy ul. PCK 10A w Tomaszowie Mazowieckim. Na podstawie wizualnego nadzoru stanu wody z powodu zakwitów sinic od 13.08.2021 r. do zakończenia sezonu woda nie nadawała się do kąpielii.

4. Obiekty użyteczności publicznej

- **zakłady fryzjerskie, kosmetyczne, tatuażu i odnowy biologicznej**

Nadzorem objętych jest 215 zakładów. W związku z wystąpieniem stanu epidemii przeprowadzono w tych obiektach tylko 69 kontroli. Decyzji administracyjnych nie wydawano, karania mandatowego nie stosowano.

- **hotele, domy wycieczkowe oraz inne obiekty świadczące usługi hotelarskie**

W ewidencji są 4 hotele, 7 obiektów hotelarskich, 1 pensjonat, 1 dom wycieczkowy, 1 pole biwakowe, 41 innych obiektów, w których świadczone są usługi hotelarskie. W powyższych obiektach przeprowadzono 48 kontroli. Wydano 1 decyzję administracyjną, karania mandatowego nie stosowano.

- **ustępy publiczne**

W ewidencji 6 ustępów publicznych skanalizowanych, 2 ustępy publiczne nieskanalizowane oraz 2 ustępy ogólnodostępne. We wszystkich obiektach przeprowadzono kontrole. W tej grupie obiektów nie wydano decyzji administracyjnych, nie zastosowano karania mandatowego.

- **domy pomocy społecznej, inne jednostki organizacyjne pomocy społecznej, placówki zapewniające całodobową opiekę oraz noclegownie i domy dla bezdomnych**

W ewidencji ujętych jest 8 obiektów. Przeprowadzono 1 kontrolę sanitarną. Decyzji administracyjnych nie wydawano. Karania mandatowego nie zastosowano.

- **Dworce i stacje kolejowe**

Pod nadzorem 3 obiekty. Skontrolowano 2. Nie wydano decyzji administracyjnej oraz nie zastosowano karania mandatowego.

- **Przystanie jednostek pływających, rekreacyjnych i sportowych**

W ewidencji 3 obiekty. Przeprowadzono 3 kontrole sanitarne. Nie wydano decyzji administracyjnej oraz nie zastosowano karania mandatowego.

- **Tereny rekreacyjne**

W ewidencji 17 obiektów. Przeprowadzono 13 kontroli. Nie wydano decyzji administracyjnej oraz nie zastosowano karania mandatowego.

- **inne obiekty użyteczności publicznej tj. apteki, cmentarze, domy przedpogrzebowe, przechowalnie zwłok, kluby sportowe, kina, ośrodki kultury, pralnie, targowiska, stacje paliw, obiekty MSWiA**

W ewidencji 114 obiektów (w tym ujęto 19 cmentarzy, 4 domy przedpogrzebowe i przechowalnia zwłok, 31 aptek, 2 targowiska, kina i domy kultury – 5 , 6 stadionów

sportowych, zakłady i punkty pralnicze -6, 23 stacje paliw, 7 zakładów pogrzebowych, 5 obiektów MSWiA, 5 - Parkingów oraz miejsca postojowe w lesie oraz 1 baza MZK). Przeprowadzono 42 kontrole. Wydano 1 decyzję administracyjną, na wniosek wydano 3 decyzje przedłużające w których został zmieniony termin usunięcia nieprawidłowości. Nie zastosowano karania mandatowego.

5. Podsumowanie

W trakcie 2021 roku z uwagi na sytuację epidemiologiczną czasowo zostały zawieszane planowane urzędowe kontrole w ramach sprawowanego nadzoru sanitarnego. W związku z wystąpieniem epidemii prowadzone były kontrole dotyczące przestrzegania określonych ograniczeń, nakazów i zakazów w obiektach zlokalizowanych na terenie powiatu tomaszowskiego.

Pracownicy Sekcji Higieny Komunalnej przeprowadzili również kontrole nieplanowane, które wynikały z interwencji mieszkańców naszego powiatu. Dotyczyły one między innymi:

- złej jakości wody w gminie Rzeczyca, interwencja zgłoszona przez mieszkańca w/s dolegliwości zdrowotnych których przyczyną miało być spożywanie wody. W 2020 r. do wodociągu sieciowego w Grotowicach, wydana była decyzja na doprowadzenie jakości wody do odpowiedniego składu mikrobiologicznego. Gmina Rzeczyca została zobowiązana do podjęcia działań naprawczych. Sieć wodociągowa została odłączona od SUW w Grotowicach, woda do sieci podawana była ze stacji uzdatniania wody w Sadykierzu. Przeprowadzone były kontrolne badania wody na sieci. Woda warunkowo nadawała się do spożycia po uprzednim przegotowaniu. Przeprowadzono kontrolę sanitarną w Gminie i podjęto czynności wyjaśniające. Działania podjęte przez Gminę Rzeczyca były prawidłowe, mieszkańcy poprzez komunikaty zostali poinformowani o warunkowej przydatności wody do spożycia, stwierdzenie o dolegliwościach zdrowotnych nie potwierdziło się (brak zgłoszeń do lekarza POZ w Rzeczycy).
- nieprawidłowej gospodarki odpadami i ściekami w gminie Rzeczyca. Przeprowadzono kontrolę sanitarną, która nie potwierdziła zarzutów w kwestii przepełnionych kontenerów na odpady komunalne. Odnośnie gospodarki ściekami, sprawę przekazano do Delegatury Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Środowiska w Piotrkowie Tryb.
- zalania piwnic bloku w Tomaszowie Mazowieckim ul. Dubois 2, należącego do Spółdzielni Mieszkaniowej „Przodownik”. Po interwencji pracownika Stacji ścieki tego samego dnia zostały

uprzątnięte, zalane powierzchnie zdezynfekowane, w czasie rozmowy z administratorem bloku polecono znaleźć przyczynę awarii i podjąć działania naprawcze.

- niewłaściwej gospodarki odpadami komunalnymi w Tomaszowskim Centrum Zdrowia w Tomaszowie Mazowieckim ul. J. Pawła II 35. Mieszkańcy bloku sąsiadującego z miejscem składowania odpadów, kilkakrotnie zgłaszali fakt przepełnionych pojemników, oraz gromadzenia luzem odpadów po remontach na terenie szpitala. Przeprowadzone kontrole potwierdzały nieprawidłową gospodarkę odpadami. Wysłano pisma ponagląjące do Dyrektora TCZ w sprawie uprządkowania terenu składowania nieczystości oraz dostosowania harmonogramu wywozu śmieci do potrzeb TCZ. Zalecenia zostały wykonane, zwiększono liczbę pojemników na odpady, wywieziono zalegające luzem odpady, miejsce nad pojemnikami zadaszono.

- uciążliwości spowodowanych plagą mysz oraz hodowlą gołębi na posesji należącej do TTBS, w Tomaszowie Mazowieckim, przy ul. Tkackiej 21. Przeprowadzono rozmowę telefoniczną z administratorem w/w posesji, zobowiązano do przeprowadzenia deratyzacji oraz zlikwidowania nielegalnej hodowli gołębi z terenu posesji. Zalecenia zostały wykonane, zlikwidowano hodowlę gołębi i przeprowadzono deratyzację na terenie posesji.

- nieprawidłowego eksploataowania pojemnika przeznaczonego do gromadzenia odpadów BIO, na osiedlu mieszkaniowym w Tomaszowie Mazowieckim ul. Słoneczna 5/7, dotyczyło uciążliwości zapachowych i wylewania się nieczystości płynnych z pojemnika, kontrola sanitarna potwierdziła nieprawidłowość. Przeprowadzono rozmowę z administratorem osiedla w celu rozważenia zwiększenia częstotliwości wywozu odpadów BIO, zwłaszcza w okresie letnim, oraz zmianę usytuowania pojemnika w miejsce zamykane z innymi pojemnikami na nieczystości, w celu ograniczenia dostępu przypadkowym ludziom. Spółdzielnia podjęła działania, pojemnik wymieniono na większy i przestawiono w miejsce pod wiatą.

Wykaz obiektów użyteczności publicznej ze złym stanem sanitarno-technicznym na koniec 2021 roku

Lp.	Obiekty wykazane jako złe (nazwa i adres)	Zły stan sanit.-tech. (decyzje). Termin wydania, termin wykonania, powód wydania (uchybień).	Zły stan sanit.-porządkowy (mandaty). uchybień, suma	Uwagi
1.	Kino „Włóknierz” ul. Mościckiego 6 Tomaszów Mazowiecki	Decyzja na doprowadzenie do dobrego stanu sanitarno-technicznego sali kinowej, wyposażenie sali kinowej w instalację wentylacyjną, doprowadzenie do odpowiedniego stanu sanitarno-technicznego foteli. Wydano dnia 25.06.2019 r. Termin wykonania 30.04.2020 r., decyzja zmieniająca z terminem wykonania 31.12.2022 r.	nie dotyczy	
2.	Dzielnicowy Ośrodek Kultury ul. Gminna 37/39 Tomaszów Mazowiecki	Decyzja na doprowadzenie do dobrego stanu sanitarno-technicznego pomieszczeń Ośrodka Kultury. Decyzja z dnia 10.07.2017r. Termin wykonania 31.12.2018 r., decyzja zmieniająca z dnia 27.12.2018 r. z terminem wykonania 31.12.2019 r., decyzja zmieniająca z dnia 02.12.2019 r. z terminem wykonania 20.12.2022r.	nie dotyczy	
3.	Boisko Sztuczne ul Nowowiejska 9/27 w Tomaszowie Mazowiecki	Decyzja na doprowadzenie do dobrego stanu sanitarno-technicznego ścian, sufitu w hali sportowej. Wydana w dniu 16.11.2021 r. z terminem wykonania 31.07.2022 r.	nie dotyczy	
4.	Baza noclegowa „Hotel Bar KWADRAT” ul. Nowowiejska 9/27 w Tomaszowie Mazowiecki	Decyzja na doprowadzenie do odpowiedniego stanu sanitarno-technicznego ścian, sufitów w pokojach, łazienkach, korytarzach, wymianę lub naprawę mebli w pokojach, zainstalowanie wentylacji mechanicznej w kuchni. Wydana w dniu 14.12.2021 r. z terminem wykonania 01.04.2023 r.	nie dotyczy	
5.	Komenda Powiatowa Policji w Tomaszowie Mazowieckim, ul. W. Panfil 44 Tomaszów Mazowiecki	Decyzja wydana przez PIS MSWiA na doprowadzenie do odpowiedniego stanu sanitarno-technicznego ścian i sufitów w pomieszczeniach Komendy Powiatowej Policji w Tomaszowie Mazowieckim, na wniosek została przedłużona przez PPIS w Tomaszowie Mazowieckim do 31.09.2022 r.	nie dotyczy	

III. W zakresie Higieny Pracy

1. Wprowadzenie

W 2021 roku pion higieny pracy obejmował nadzorem bieżącym, na terenie powiatu tomaszowskiego, **312** zakłady pracy zatrudniające 11482 osób. Wydano 18 decyzji w sprawie chorób zawodowych, w tym: 7 decyzji o stwierdzeniu choroby zawodowej (1 decyzja nie została uprawomocniona w roku sprawozdawczym), 11 decyzje o braku podstaw do stwierdzenia choroby zawodowej.

Wydano decyzję zmieniającą termin wykonania obowiązków w zakresie obniżenia stężenia czynnika szkodliwego zawartych w decyzjach z poprzednich lat wydanych przez Wojewódzką Stację Sanitarno- Epidemiologiczną w Łodzi i Powiatową Stację Sanitarno- Epidemiologiczną w Tomaszowie Mazowieckim, oraz 1 decyzję płatniczą z uwagi na stwierdzone nieprawidłowości.

Mandatów karnych nie nakładano.

Pracownicy pionu higieny pracy przeprowadzili **56** kontrole, w **52** zakładach zatrudniających łącznie **3098** pracowników. Kontrole dotyczyły bezpieczeństwa i higieny pracy, w szczególności dotyczące pomieszczeń pracy, procesów pracy, pomieszczeń i urządzeń higieniczno sanitarnych, badań i pomiarów czynników szkodliwych na stanowiskach pracy, nadzoru nad substancjami chemicznymi, rakotwórczymi, biologicznymi, biobójczymi jak również przeprowadzone były kontrole w zakładach w związku z trwającą pandemią Covid-19. Podczas tych kontroli przekazywano informację na temat przestrzegania podstawowych zasad higieny związanych z myciem i dezynfekcją rąk, dezynfekcją zakładu i stanowisk pracy, wietrzeniem pomieszczeń, sprawdzania prawidłowego funkcjonowania wentylacji w zakładach, stosowania maseczek oraz informowania pracowników o zachowaniu bezpiecznej odległości w trakcie przerw przeznaczonych na spożywanie posiłków, podczas przebywania w szatniach jak również podczas wchodzenia i wychodzenia z pracy. Wysyłano do zakładów pracy drogą elektroniczną pisma przypominające o wzmocnieniu działań mających na celu zwiększenie bezpieczeństwa zdrowotnego zatrudniających pracowników w czasie pandemii COVID -19.

Przeprowadzono 2 interwencje dotyczące nieprzestrzegania regulacji prawnej w przedmiocie ograniczeń, nakazów i zakazów określonych rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 6 maja 2021 r. w związku z wystąpieniem epidemii. W wyniku przeprowadzonych kontroli nie stwierdzono naruszeń prawnych.

W 2021 roku nadzorem objęto 17 % zewidencjonowanych podmiotów.

2. Zagrożenia w środowisku pracy

W 2021 r. szczególny nacisk położono na nadzór nad:

- Prowadzeniem kontroli warunków pracy i oceny narażenia zawodowego pracowników narażonych na substancje rakotwórcze, czynniki biologiczne zawarte w środowisku pracy,
- Prowadzeniem kontroli w zakresie wprowadzania do obrotu produktów biobójczych,
- Prowadzeniem kontroli dotyczących sprawdzania przestrzegania zasad higieny związanych z trwającą pandemią Covid-19,
- Wysyłaniem do zakładów pracy drogą elektroniczną pisma przypominające o wzmocnieniu działań mających na celu zwiększenie bezpieczeństwa zdrowotnego zatrudniających pracowników w czasie pandemii COVID -19.

3. Nadzór nad środkami zastępczymi.

W 2021 roku do Powiatowej Stacji Sanitarno – Epidemiologicznej w Tomaszowie Mazowieckim, nie wpływały informacje o nowych obiektach zajmujących się wprowadzaniem do obrotu środków zastępczych.

Nie podejmowano działań kontrolnych wspólnie z Komendą Policji w Tomaszowie Mazowieckim.

Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Tomaszowie Maz. zgodnie z art. 30 a ustawy z dnia 29 lipca 2005r. ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii (Dz. U. 2020r. poz. 2050 z późn. zm.), dot. zgłaszania występowania zatruc lub zgonów po spożyciu środków zastępczych lub nowych substancji psychoaktywnych, współpracuje z Tomaszowskim Centrum Zdrowia w Tomaszowie Mazowieckim oraz współpracuje z organami ścigania w zakresie zaistniałych przypadków zatruc u ludzi spowodowanych użyciem wprowadzanych do obrotu środków zastępczych lub nowych substancji psychoaktywnych.

W ramach realizacji przeciwdziałania używania środków zastępczych lub nowych substancji psychoaktywnych w kontrolowanych zakładach pracy zostawiano ulotki tematyczne oraz plakaty.

3. Choroby zawodowe

W 2021 r. wpłynęło 20 zgłoszeń podejrzenia chorób zawodowych. Wydano 18 decyzji, w tym 7 decyzji o stwierdzeniu choroby zawodowej (1 decyzja nie została uprawomocniona w roku sprawozdawczym), 11 decyzji o braku podstaw do stwierdzenia choroby zawodowej. Przeprowadzono 4 wizytacje w zakładach pracy w ramach postępowań wyjaśniających

dot. chorób zawodowych. Sporządzono 20 kart oceny narażenia zawodowego w związku z podejrzeniem choroby zawodowej.

W porównaniu do roku 2020, liczba stwierdzonych chorób zawodowych zmniejszyła się.

W 2021 r. stwierdzono następujące choroby zawodowe:

1. przewlekła choroba narządu głosu spowodowana nadmiernym wysiłkiem głosowym trwającym co najmniej 15 lat: niedowład mięśni wewnętrznych krtani z wrzecionowatą niedomykalnością głośni i trwałą dysfonią – 3 decyzje.
2. przewlekła choroba obwodowego układu nerwowego wywołana sposobem wykonywania pracy: zespół cieśni w obrębie nadgarstka – 3 decyzje (w tym 1 decyzja nieuprawomocniona w roku 2021),
3. choroby zakaźne lub pasożytnicze albo ich następstwa – borelioza.

4. Podsumowanie

1. Wydano 7 decyzji o stwierdzeniu chorób zawodowych (1 decyzja nie została uprawomocniona w roku sprawozdawczym),
2. W związku z przejęciem nadzoru sanitarnego nad Tomaszowskim Centrum Zdrowia Sp. Z. o. o. w Tomaszowie Mazowieckim zgodnie z ustawowymi kompetencjami, wydano decyzję zmieniającą termin wykonania obowiązków w zakresie obniżenia stężenia czynnika szkodliwego zawartych w decyzjach z poprzednich lat wydanych przez Wojewódzką Stację Sanitarno- Epidemiologiczną w Łodzi i Powiatową Stację Sanitarno- Epidemiologiczną w Tomaszowie Mazowieckim.

IV. Higiena Dzieci i Młodzieży

1. Wprowadzenie

Zadania Inspekcji Sanitarnej w ochronie zdrowia dzieci i młodzieży realizowane są poprzez sprawowanie nadzoru nad higieną procesów nauczania i wychowania oraz warunkami higieniczno – sanitarnymi pomieszczeń i wymagań w stosunku do sprzętu używanego w placówkach nauczania i wychowania, a także sprawowania nadzoru nad higieną wypoczynku i rekreacji.

W 2021 roku przeprowadzono łącznie 98 kontroli, w tym 41 kontroli w placówkach wypoczynku dzieci i młodzieży.

Ponadto z uwagi na stan epidemii na terytorium RP działania sekcji Higieny Dzieci i Młodzieży w 2021 r. związane były głównie ze zwalczaniem i zapobieganiem rozprzestrzenianiu się wirusa Sars-CoV-2.

2. Żłobki

W 2021 r. przeprowadzono kontrole sanitarne w 4 żłobkach, funkcjonujących na terenie powiatu tomaszowskiego, a mianowicie w Gminnym Żłobku w Rokicinach, w Żłobku „Promyk” w Rzeczkowie, w Żłobku „Kreatorek” w Tomaszowie Mazowieckim oraz w Niepublicznym Żłobku „Basia”. Skontrolowane żłobki funkcjonują w budynkach murowanych, skanalizowanych, podłączonych do sieci wodociągowej miejskiej lub gminnej. Budynki, w których funkcjonują żłobki posiadają centralne ogrzewanie własne lub z sieci ciepłowniczej.

Z dniem 31.08.2021 r. zakończył swoją działalność niepubliczny żłobek „Domisiowo”, który był zlokalizowany w Tomaszowie Mazowieckim przy ul. Przeskok 3 Natomiast w drugiej połowie roku zostały uruchomione dwa żłobki. Są to: żłobek „Ufolandia 2 w Tomaszowie Mazowieckim oraz żłobek „Formuła 1” w Inowłodzu. Samorządowy Żłobek Nr 1 w Tomaszowie Mazowieckim został przeniesiony i od 8 marca 2021 r. funkcjonuje w nowo wybudowanym budynku zlokalizowanym przy ul. Strzeleckiej 14 w Tomaszowie Mazowieckim.

Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Tomaszowie Mazowieckim wydał 3 decyzje dotyczące spełnienia wymagań sanitarno – lokalowych dla w/w żłobków. Skontrolowane placówki wpisane są w rejestr żłobków prowadzony przez Prezydenta Miasta lub Wójta Gminy.

3. Przedszkola

W 2021 r. nadzorem sanitarnym objęto 10 przedszkoli działających samodzielnie, tj. Przedszkole nr 1 w Lubochni, Przedszkole Niepubliczne „Promyczek” w Tomaszowie Mazowieckim, Przedszkole Niepubliczne „Bajeczka”, Niepubliczne Katolickie Przedszkole Językowe „Wyspa Szkrabów”, Przedszkole „Bartek” w Tomaszowie Mazowieckim, Przedszkole Niepubliczne „Promyk” w Rzeczkowie, ABC 123 Małe Przedszkole – Edward Arkuszewski w Tomaszowie Mazowieckim, Przedszkole Samorządowe w Ujeździe, Niepubliczne Przedszkole „Basia” oraz Gminne Przedszkole im. Leśnych Skrzatów w Rokicinach. Do budynków przedszkoli podłączone są wszystkie media.

Przedszkole, które wchodziło w skład Zespołu Szkolno – Przedszkolnego w Lubochni od września 2021 r., funkcjonuje jako samodzielna jednostka – Uchwała Nr XL/247/21 z dnia 26 maja 2021 r. Rady Gminy Lubochnia w sprawie założenia Przedszkola Publicznego Nr 1

w Lubochni. Powyższe przedszkole funkcjonuje w nowo wybudowanym budynku przy ul. Łódzkiej 10 w Lubochni.

W 2021 roku przeprowadzono ocenę dostosowania mebli do wzrostu dzieci przedszkolnych w 3 przedszkolach. W wyniku przeprowadzonej oceny dostosowania mebli do zasad ergonomii nie stwierdzono nieprawidłowości.

W skontrolowanych przedszkolach działających na terenie powiatu tomaszowskiego pomieszczenia sanitarne dla dzieci znajdują się przy salach zajęć danej grupy. Wyposażenie pomieszczeń sanitarnych w przedszkolach jest dostosowane do wzrostu dzieci. W skontrolowanych przedszkolach zapewnione jest żywienie dla dzieci w formie śniadania, obiadu oraz podwieczorka. Spośród skontrolowanych przedszkoli 8 posiada własny ogrodzony teren, na którym zorganizowany jest plac zabaw.

W 2021 r. w Przedszkolu nr 19, funkcjonującym w Zespole Szkolno – Przedszkolnym nr 7 w Tomaszowie Mazowieckim zrealizowano decyzję Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Tomaszowie Mazowieckim, która dotyczyła doprowadzenia do właściwego stanu sanitarno – higienicznego stolików i krzeseł.

4. Szkoły

W 2021 r. nadzorem sanitarnym objęto 4 szkoły, były to: Archidiecezjalna Katolicka Publiczna Szkoła Podstawowa 4 w Tomaszowie Mazowieckim, Szkoła Podstawowa w Inowłodzu, Zespół Szkolno – Przedszkolny w Lubochni oraz Państwowa Szkoła Muzyczna I i II Stopnia w Tomaszowie Mazowieckim.

Skontrolowane szkoły funkcjonują w budynkach murowanych, skanalizowanych podłączonych do wodociągu miejskiego lub gminnego.

W 2021 r. dokonano oceny dostosowania mebli szkolnych do wzrostu uczniów w 2 placówkach. Ocenie poddanych zostało 117 uczniów. W wyniku oceny dostosowania mebli edukacyjnych do zasad ergonomii nie stwierdzono nieprawidłowości. Sale lekcyjne wyposażone są m.in. w certyfikowane stoliki i krzesła. W ramach higieny procesów nauczania oceniono plany lekcji w 43 oddziałach funkcjonujących w 3 placówkach oświatowych. W wyniku kontroli nie stwierdzono nieprawidłowości. W czasie kontroli omawiano tematykę dotyczącą układania planu zajęć lekcyjnych. Skontrolowane placówki zapewniają uczniom możliwość pozostawienia w szkole podręczników i przyborów szkolnych. Pomimo zapewnienia uczniom możliwości

pozostawiania podręczników i przyborów w szkole uczniowie zabierają je do domu ze względu na potrzebę nauki oraz odrabiania zadanych prac domowych.

W skontrolowanych budynkach szkolnych w oknach zamontowane są rolety, które chronią przed nadmiernym nasłonecznieniem.

W 3 skontrolowanych placówkach prowadzone są zajęcia świetlicowe.

W każdej skontrolowanej placówce znajdują się apteczki i pomocy wyposażone w podstawowe środki opatrunkowe oraz instrukcję udzielania pierwszej pomocy. Dwie skontrolowane szkoły posiadają gabinety profilaktyki zdrowotnej i pomocy przedlekarskiej, w których opiekę zdrowotną nad uczniami sprawuje pielęgniarka, natomiast Szkoła Podstawowa w Inowłodzu zawarła umowę na świadczenie pomocy przedlekarskiej z Ośrodkiem Zdrowia w Spale. Żadna ze skontrolowanych placówek nie posiada na stanie substancji chemicznych i ich mieszanin.

W 3 skontrolowanych placówkach prowadzone jest żywienie uczniów w formie dwudaniowego obiadu.

Odpady stałe gromadzone są w pojemnikach oddalonych co najmniej 10 m od okien i drzwi oraz co najmniej 3 m od granicy z sąsiednią działką.

Na terenie skontrolowanych placówek przestrzegany jest zakaz palenia wyrobów tytoniowych i elektronicznych, w widocznych miejscach umieszczono odpowiednie oznaczenie słowne i graficzne, zgodne z obowiązującą regulacją prawną.

W 2021 r. zostały wykonane 4 decyzje administracyjne wydane przez Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Tomaszowie Mazowieckim, które dotyczyły Zespołu Szkolno – Przedszkolnego w Lubochni, Zespołu Szkolno – Przedszkolnego w Będkowie, Publicznej Szkoły Podstawowej im. Narcyzy Żmichowskiej w Rzeczycy, Publicznej Szkoły Podstawowej w Glinniku oraz 2 decyzje wydane przez Łódzkiego Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego w Łodzi, które dotyczyły budynku bursy Zespołu Szkół Ponadpodstawowych Nr 3 w Tomaszowie Mazowieckim oraz II Liceum Ogólnokształcącego w Tomaszowie Mazowieckim. Powyższe decyzje dotyczyły m.in. doprowadzenia do właściwego stanu sanitarno – higienicznego: powierzchni podłogowych w salach lekcyjnych oraz w Sali gimnastycznej, powierzchni ścian i sufitów w salach lekcyjnych, w ciągach komunikacyjnych, w sali gimnastycznej, w łazienkach przy pokojach mieszkalnych, stolików i krzeseł w sali oddziału przedszkolnego.

5. Placówki wypoczynku zimowego i letniego

W powiecie tomaszowskim zarejestrowanych zostało w sumie 105 turnusów wypoczynku letniego oraz 2 turnusy wypoczynku zimowego, tj. półkolonie. Turnusy wypoczynku letniego dotyczyły 44 turnusów w obiektach w których świadczone są usługi hotelarskie, 15 turnusów w obiektach używanych okazjonalnie do wypoczynku, 3 turnusów obozów pod namiotami ze stałą infrastrukturą komunalną, 4 obozy pod namiotami bez stałej infrastruktury komunalnej oraz 39 turnusów półkolonii. Łącznie skontrolowano 41 turnusów wypoczynku letniego. W skontrolowanych wypoczynkach uczestniczyło 1710 dzieci i młodzieży. Podczas bieżących kontroli pracownik Higieny Dzieci i Młodzieży sprawdzał realizację, przez organizatorów wypoczynku wytycznych GIS, MZ, MEN z dnia 1.05.2021 r., jednoznacznie stwierdzając, że 39 organizatorów wypoczynku dostosowało się do powyższych wytycznych zapewniając bezpieczeństwo uczestnikom podczas wypoczynku. W 2 skontrolowanych turnusach tj. w obozie pod namiotami zlokalizowanym Rękawiec 13, gm. Budziszewice oraz w Ośrodku Szkoleniowo – Wypoczynkowym w Małczu stwierdzono nieprawidłowości m.in. był to: brak wymaganej powierzchni przypadającej na jedną osobę, zły stan powierzchni ścian i powierzchni podłogowej.

W związku z powyższym wszczęto postępowanie administracyjne.

6. Podsumowanie i wnioski

W 2021 roku pracownik Higieny Dzieci i Młodzieży przeprowadził w sumie 98 kontroli. Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Tomaszowie Mazowieckim w minionym roku od stycznia 2021 r. do grudnia 2021 r. wydał łącznie 147 opinii (w tym 1 negatywną) w sprawie zawieszenia zajęć w placówkach oświatowych na czas oznaczony. Ponadto Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Tomaszowie Mazowieckim wydał w sumie 16 decyzji administracyjnych, w tym 5 zmieniających termin ich wykonania, 3 decyzje dot. spełniania wymagań sanitarno – lokalowych przez żłobki, 1 decyzję dot. złego stanu sanitarno – higienicznego w domkach mieszkalnych w Ośrodku Szkoleniowo – Wypoczynkowym w Małczu oraz 7 decyzji płatniczych. W roku 2021 zrealizowano 7 decyzji administracyjnych, które zostały wydane w latach ubiegłych. Biorąc pod uwagę zrealizowanie powyższych decyzji stwierdzono, że warunki pobytu dzieci i młodzieży w placówkach nauczania i wychowania ulegają poprawie.

V. Bezpieczeństwo Żywności, Żywienia i Produktów Kosmetycznych

1. Wprowadzenie

W roku **2021** pod nadzorem Państwowej Inspekcji Sanitarnej na terenie powiatu tomaszowskiego znajdowały się **1352** zakłady wpisane do rejestru prowadzonego przez Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Tomaszowie Mazowieckim. Skontrolowano w roku sprawozdawczym **539** zakładów, zatwierdzono **144**, przeprowadzono ogółem **793** kontroli sanitarnych, w tym **286** kontroli interwencyjnych. Na podstawie arkusza oceny stanu sanitarnego oceniono **307** zakładów, wszystkie oceniono jako zgodne z wymaganiami.

Ogółem wydano **53** decyzje administracyjne, w tym **8** decyzji dotyczących poprawy stanu sanitarno-technicznego obiektów, w tym **1** decyzję unieruchomienia. Nałożono **38** mandatów karnych na sumę **11050 zł.**, skierowano **3** wnioski do PWIS o nałożenie kary pieniężnej, nie kierowano zawiadomień do prokuratury oraz wniosków do Sądu Grodzkiego. Pobrano do badań **264** próbki, w tym **10** zdyskwalifikowano z uwagi na: przekroczenie poziomu 12 alkaloidów sporyszu, przekroczenie NDP dla cypermetryny (suma izomerów), stwierdzenie obecności martwych owadów i ich fragmentów oraz zanieczyszczeniami mineralnymi (kamyki, ziarna piasku) oraz nieprawidłowe oznakowanie.

2. Jakość zdrowotna środków spożywczych

W roku **2021r.** przeprowadzano badania laboratoryjne krajowych środków spożywczych produkowanych w nadzorowanych przez tutejszą Stację zakładach oraz znajdujących się w obiektach obrotu zlokalizowanych na terenie powiatu tomaszowskiego. Badania prowadzono biorąc pod uwagę parametry mikrobiologiczne, zgodne z wytycznymi GIS oraz fizykochemiczne, w tym pestycydy, obecność metali szkodliwych dla zdrowia, substancje dodatkowe, takie jak barwniki, substancje słodzące, konserwanty; wielopierścieniowe węglowodory aromatyczne, prowadzono też badania w kierunku obecności organizmów genetycznie modyfikowanych, zawartości 3-MCPD, mikotoksyn i wielu innych.

Ilość pobranych próbek do badań przedstawia się następująco:

w obiektach zlokalizowanych na terenie powiatu:

- ogółem zbadano **216** próbek krajowych, z których zakwestionowano **7** próbek, tj. **3,2%** (w roku 2020 odsetek próbek zdyskwalifikowanych wyniósł **0,8%**);
- pod względem parametrów mikrobiologicznych zbadano **133** próbek, z których zakwestionowano **5** próbek tj. **3,7 %** (w 2020r. nie kwestionowano próbek);

- pod względem parametrów chemicznych zbadano **82** próbki, z których zakwestionowano **2** próbki tj. **2,4 %** (w 2020r. nie kwestionowano próbek),
- pod względem znakowania oceniono **1** próbkę, której nie zakwestionowano.

Oceniono **119** próbek środków spożywczych krajowych pod względem znakowania. Próbek nie kwestionowano (w roku 2020 odsetek próbek zdyskwalifikowanych wyniósł 1,4 %).

W **2021r.** zbadano ogółem **37** próbek środków spożywczych z importu, z których zakwestionowano **1** próbkę tj. **2,7 %** (w roku 2020 nie kwestionowano ocenianych próbek):

- pod względem parametrów mikrobiologicznych zbadano **20** próbek, których nie zakwestionowano,
- pod względem parametrów chemicznych zbadano **15** próbek, których nie zakwestionowano,
- pod względem znakowania oceniono **2** próbki, z których zakwestionowano 1 próbkę tj. **50%** (w 2020r. nie kwestionowano ocenianych próbek).

Oceniono **19** próbek środków spożywczych importowanych pod względem znakowania. Próbek nie kwestionowano (w 2020r. próbek również nie kwestionowano).

W **2021** roku przebadano laboratoryjnie **3** próbki materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością, pobrane z obiektów obrotu środkami spożywczymi oraz materiałami i wyrobami przeznaczonymi do kontaktu z żywnością. Wśród wszystkich przebadanych próbek były:

6. **1** z UE,

7. **2** z importu.

Próbek nie kwestionowano.

W roku sprawozdawczym zbadano ogółem **2** próbki kosmetyków, w tym:

- **2** krajowe,

Próbki pod względem przebadanych parametrów są produktami bezpiecznymi dla zdrowia.

Próbek nie kwestionowano.

3. Ocena sposobu żywienia

W **2021r.** dokonano oceny sposobu żywienia na podstawie jadłospisów dekadowych w **49** zamkniętych zakładach żywienia zbiorowego. **31** jadłospisów oceniono jako prawidłowe, natomiast **18** oceniono jako nieprawidłowe z uwagi na: brak w pojedynczych posiłkach pełnowartościowego białka zwierzęcego lub roślinnego, produktu mlecznego lub dodatku

warzywa/owocu oraz zbyt małej podaży roślin strączkowych suchych. Niemniej jednak analizowane jadłospisy z 10 dni spełniały normy żywienia na energię i składniki odżywcze dla danej grupy wiekowej zgodnie z wymogami Rozporządzenia Ministra Zdrowia z dn. 26 lipca 2016 r. w sprawie grup środków spożywczych przeznaczonych do sprzedaży dzieciom i młodzieży w jednostkach systemu oświaty oraz wymagań, jakie muszą spełniać środki spożywcze stosowane w ramach żywienia zbiorowego dzieci i młodzieży w tych jednostkach oceny sposobu żywienia.

Ponadto jadłospisy ocenione zostały zgodnie z przepisami art. 44 Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) Nr 1169/2011 z dnia 25 października 2011r. w sprawie przekazywania konsumentom informacji na temat żywności. W ocenianych jadłospisach wyszczególnione zostały wszystkie składniki występujące w każdej potrawie, produkty alergenne zostały wyróżnione, podawana była gramatura posiłków oraz wyliczana ich wartość odżywcza.

4. Terminowość realizacji zaplanowanych zadań

Zgodnie z harmonogramem w **2021r.** zaplanowano przeprowadzenie **426** kontroli w zakładach nadzorowanych przez pracowników Sekcji NBŻŻiPK z których przeprowadzono **194** kontrole tj. 45,5%. W **2021r.** wykonano **poza planem 597 kontroli.**

Nieterminowość kontroli oraz brak ich przeprowadzenia we wszystkich wyznaczonych obiektach spowodowane było przez wprowadzony w Polsce stan epidemii w związku z zakażeniami SARS-CoV- 2. W związku z powyższym nadzór nad bezpieczeństwem żywności oraz zakładami produkcji i obrotu żywnością oraz zakładami żywienia zbiorowego w powiecie tomaszowskim został ograniczony do działań niezbędnych w tym zakresie, natomiast pracownicy sekcji stanowili personel współdziałający z sekcją epidemiologii.

W ramach kontroli granicznej jakości zdrowotnej środków spożywczych oraz materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością w **2021** roku dokonano oceny **2331** partii żywności podczas **705** kontroli dokumentacji.

5. Dodatkowe zadania

Zadania wykonywane w ramach kontroli przeprowadzonych zgodnie z harmonogramem poza sprawdzeniem stanu sanitarno-technicznego zakładów, obejmują również: nadzór nad przestrzeganiem warunków określonych w rozporządzeniach 1829/2003 i 1830/2003 dotyczących żywności genetycznie zmodyfikowanej, z uwzględnieniem prawidłowego znakowania środków spożywczych, kontrolę prawidłowości stosowania substancji dodatkowych, kontrolę prawidłowości znakowania środków spożywczych, nadzór nad przestrzeganiem przepisów rozporządzenia 1924/2006 w sprawie oświadczeń żywieniowych i zdrowotnych dotyczących żywności, nadzór nad prawidłowością postępowania z odpadami kuchennymi

i cateringowymi, nadzór nad jakością środków spożywczych pochodzenia zwierzęcego (w tym również prawidłowością dokumentacji wymaganej przepisami weterynaryjnymi), nadzór nad stosowaniem wyrobów do kontaktu z żywnością.

W roku sprawozdawczym **2021** otrzymano:

łącznie **131** powiadomień w systemie RASFF, w tym **98** powiadomień alarmowych, **28** powiadomień informacyjnych, **4** powiadomienia o niezgodności typu AA, **1** powiadomienie News; **zgłoszono 2** powiadomienia do systemu RASFF. Przesłane powiadomienia o niezgodności dotyczyły:

- powiadomienia o fałszowaniu żywności nr FF21.2983 utworzonego w IRASFF, z listą podmiotów zaangażowanych w obrót materiałami z tworzyw sztucznych zawierających włókna bambusowe;
- powiadomienia o fałszowaniu żywności FF21.4648 (iRasff 499739) w sprawie krewetek poddanych promieniowaniu jonizującemu, pochodzących z Wietnamu,
- powiadomienia o fałszowaniu żywności FF21.4757 (iRasff 500401) w sprawie podejrzenia oszustwa związanego z deklaracją o kraju pochodzenia pistacji w łupinach,
- powiadomienia o niezgodności ZZ21.6233 (iRASFF 515665) w sprawie wykrycia w próbce produktu pn. Big Jeff Steak Sauce – Spicy Tomato Sauce’ substancji konserwujących – kwasu sorbowego, i kwasu benzoowego, których obecność powinna być określona w oznakowaniu.

Otrzymano **2** informacje:

- w sprawie stwierdzenia Salmonella Enteritidis w mięsie drobiowym pochodzącym z zakładu CEDROB S.A., Ujazdówek 2A, 06-400 Ciechanów, Ubojnia Drobiu Ujazdówek,
- w sprawie wszczęcia przez firmę Mars Polska sp. z o.o. Kożuszki-Parcel 42, 96-500 Sochaczew procedury wycofania z obrotu handlowego na terenie Polski określonych typów lodów ze względu na stwierdzenie obecności tlenu etylenu w emulgatorze stosowanym przy produkcji lodów Mars w fabryce Mars Wrigley Steinbourg we Francji.

W roku 2021 PPIS w Tomaszowie Mazowieckim zgłosił **2** powiadomienia do systemu RASFF:

- powiadomienie informacyjne dot. porzeczek czarnych z gospodarstwa rolnego p. Sylwestra Tarczyńskiego w Świniokierzu Włociańskim 2, 97-226 Żelechlinek; w badanej próbce stwierdzono przekroczenie NDP pozostałości pestycydu: cypermetryny (sumy izomerów) - wynik 0,12 +/- 0,06 mg/kg; powiadomienie zostało wycofane;

- Powiadomienie informacyjne w celu zwrócenia uwagi dot. stwierdzenia przekroczenia poziomu alkaloidów sporyszu dla mąki żytniej.

W powyższych sprawach prowadzono postępowanie wyjaśniające, ustalano miejsca dostarczenia zakwestionowanych partii produktów, monitorowano dokonywanie zwrotów.

5 powiadomień przekazano do Inspekcji Weterynaryjnej, w sprawie 1 powiadomienia współpracowano z Powiatowym Inspektorem Ochrony Roślin i Nasiennictwa. W związku z otrzymanymi powiadomieniami i informacjami przeprowadzono **234** kontrole w obiektach żywieniowo-żywnościowych, **108** telekontroli (kontroli za pośrednictwem systemów teleinformatycznych) oraz **2** kontrole stron internetowych. W przypadku stwierdzenia obecności produktu o niewłaściwej jakości zdrowotnej wycofywano zakwestionowane partie środków spożywczych oraz materiałów i wyrobów do kontaktu z żywnością, monitorowano dokonywanie ewentualnych zwrotów do magazynów oraz dalsze działania dotyczące sposobu ich wycofania z obrotu i utylizacji.

W roku **2021** w ramach systemu **RAPEX** otrzymano **1** powiadomienie dotyczące produktów kosmetycznych. W związku z powyższym przeprowadzono **2** kontrole oraz kontrole stron internetowych przedsiębiorców z terenu powiatu tomaszowskiego, sprawdzano aukcje olx i allegro; nie stwierdzono obecności ww. produktów w obrocie.

Działania Sekcji NBŻŻiPK zdominował w **2021r.** rozpoczęty w roku poprzednim w Polsce stan epidemii w związku z zakażeniami SARS-CoV-2. W okresach zwiększonej ilości zachorowań na terenie powiatu tomaszowskiego prowadzono wywiady z osobami, które podlegały obowiązkowi kwarantanny oraz z osobami, które uzyskały pozytywne wyniki badań, ustalając niezbędne dane celem wpisania danych do systemu SEPIS. Ponadto pracownicy sekcji w ramach wirtualnych stacji współpracowali ze stacjami powiatowymi m.in. z Łodzi, Zgierza w zakresie przeprowadzania wywiadów z osobami zakażonymi SARS-CoV-2 w celu poddania ich izolacji oraz poddania obowiązkowej kwarantannie osób współzamieszkujących oraz osób z kontaktu z osobami izolowanymi. Przeprowadzano kontrole w sprawie ustanowienia określonych ograniczeń, nakazów i zakazów w związku z wystąpieniem stanu epidemii – wyłącznie w tym zakresie przeprowadzono **533** kontrole dokumentując ich odbycie zapisami na drukach protokołów (**18** kontroli) oraz w pozostałych przypadkach na drukach adnotacji. Ponadto przy każdej kontroli, bez względu na powód jej przeprowadzenia, sprawdzano przestrzeganie ww. ograniczeń, nakazów i zakazów w związku z wprowadzeniem na terytorium Polski stanu epidemii.

W związku z powyższym, działania sekcji NBŻŻiPK z konieczności ograniczono, w najtrudniejszych okresach posługując się środkami komunikacji na odległość:

- Odbiory środków transportu – bazując na przekazanych drogą telefoniczną danych oraz przesłanych do PSSE dokumentach i zdjęciach. Zdjęcie obejmowały część ładunkową pojazdu, z widocznymi tablicami rejestracyjnymi, ich wnętrzem obejmującym podłogę, sufit, ściany, zainstalowanymi agregatami chłodniczymi; na zdjęciach wskazywano również miejsce zainstalowania czynnika temperatury w przypadku chłodni.
- Kontrola graniczna – eksport na Ukrainę – przeprowadzano kontrole przedstawionej dokumentacji przedstawianej drogą elektroniczną.

Poza „Planem działania” skontrolowano:

- Zlot food trucków, który odbył się na parkingu przy markecie Kaufland w Tomaszowie Mazowieckim i trwał od 1 maja do 3 maja 2021r. Samochody z jedzeniem były otwarte codziennie w godzinach 12.00 - 21.30. Organizator zapewnił zachowanie zasad reżimu sanitarnego. Zamówienia były realizowane wyłącznie na wynos, zachowano bezpieczne odstępy między food truckami oraz w kolejkach do food trucków. Zwrócono uwagę na ustawienie samochodów, z których prowadzona była sprzedaż. Przedstawiono do wglądu wyrywkowo wybrane decyzje i zaświadczenia do foodtrucków, potwierdzające zakres działania i rodzaj sprzedawanych dań oraz orzeczenia lekarskie pracowników, wykonane do celów sanitarno-epidemiologicznych. Kupujący obecni na zlocie zachowywali odległość i osłaniali usta i nosy maseczkami. Kontrolę przeprowadzono w obecności funkcjonariuszy policji.
- W związku z pismem z dnia 31.08.2021r., znak: ŁPWIS.NSHŻ.9052.1.57.2021.MG dot. grzybów świeżych lub suszonych prowadzono kontrole dotyczące pochodzenia i dokumentacji towarzyszącej grzybom dzikim sprzedawanym oraz wykorzystywanym w produkcji środków spożywczych. Na terenie działalności tutejszej stacji nie zarejestrowano punktów skupu grzybów oraz zakładów produkcyjnych stosujących grzyby do produkcji innych środków spożywczych. W okresie od 15.09.2021r. do 30.09.2021r. pod kątem identyfikacji oraz posiadania atestów wydanych przez uprawnionego klasyfikatora lub grzyboznawcę na grzyby wykorzystywane do przygotowywania potraw lub oferowanych w sprzedaży, przeprowadzono kontrole w **3** obiektach żywienia zbiorowego otwartego, **4** obiektach żywienia zbiorowego zamkniętego oraz **1** obiekcie obrotu żywnością, podczas których nie stwierdzono

nieprawidłowości.

- W obiektach żywienia zbiorowego typu otwartego w sezonie letnim (w okresie od 20.06 do 30.09.2021 r.) w powiecie tomaszowskim skontrolowano ogółem **41** obiektów żywienia zbiorowego typu otwartego (w **3** zakładach stwierdzono nieprawidłowości), w tym w zakładach małej gastronomii przeprowadzono **23** kontrole (w tym w **2** stwierdzono nieprawidłowości). Najczęściej stwierdzane nieprawidłowości to: brak bieżącej czystości, zbędne rzeczy w miejscach przypadkowych, sprzęt produkcyjny myty niedokładnie, brak identyfikacji, brak segregacji w urządzeniach chłodniczych.
- Przeprowadzono kontrole zakładów obiektów sprzedaży żywności w okresie od 20.06 do 30.09.2021 r. w powiecie tomaszowskim; łącznie skontrolowano **31** sklepów spożywczych (w **7** stwierdzono nieprawidłowości), **8** kiosków spożywczych (w **2** stwierdzono nieprawidłowości), oraz **1** hurtownię (nieprawidłowości nie stwierdzono). Najczęściej stwierdzane nieprawidłowości w sklepach i kioskach to: brak orzeczeń do celów sanitarno-epidemiologicznych, brak segregacji w urządzeniach chłodniczych, zły stan techniczny ścian, sufitów i półek w chłodni, nieczytelne daty minimalnej trwałości i po upływie terminu przydatności do spożycia na produktach trwałych mikrobiologicznie.
- W zakładach obrotu żywnością w zakresie warunków przechowywania wód butelkowanych i napojów, w okresie od 20.06.2021r. do 30.09.2021 r. w powiecie tomaszowskim skontrolowano **12** sklepów spożywczych; nieprawidłowości nie stwierdzono.
- Skontrolowano łącznie **15** gospodarstw rolnych, w tym **10** prowadzących produkcję pierwotną oraz **5** gospodarstw prowadzących produkcję pierwotną oraz dostawy bezpośrednio. **10** spośród skontrolowanych gospodarstw prowadzi produkcję owoców miękkich. Pobrano łącznie **15** próbek owoców i warzyw do badań laboratoryjnego (próbek nie zakwestionowano), nie nakładano mandatów karnych, nie wydawano decyzji administracyjnych.

W **2021r.** przeprowadzono **6** kontroli stron internetowych, zarówno ze względu na otrzymywane pisma Głównego Inspektora Sanitarnego, przekazane przez Łódzkiego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego, jak również kontroli prezentacji i reklamy produktów dostępnych w Internecie, dla których podmioty odpowiedzialne za umieszczone w nich treści mają siedziby poza terenem powiatu tomaszowskiego; w przypadku **3** produktów przesłano pisma do stacji nadzorujących podmioty odpowiedzialne (opis w XXI.1).

6. Współpraca z Inspekcjami

W 2021r. współpraca z Inspekcją Weterynaryjną prowadzona była w oparciu o Porozumienie Ramowe z dnia 15.01.2008r. zawarte pomiędzy Państwowym Powiatowym Inspektorem Sanitarnym w Tomaszowie Maz. i Powiatowym Lekarzem Weterynarii w Tomaszowie Maz. o współdziałaniu i współpracy organów Państwowej Inspekcji Sanitarnej i organów Inspekcji Weterynaryjnej. W chwili obecnej wszystkie obiekty na targowisku znajdują się pod nadzorem inspekcji sanitarnej. W 2020r. przeprowadzano wspólnie z Inspekcją Weterynaryjną 1 kontrolę w grupie ww. obiektów. Podczas przeprowadzonej kontroli nie stwierdzono obecności przetworów mięsnych i/lub mięsa o nieudokumentowanym pochodzeniu i nieoznakowanego. Kontrola była przeprowadzona w związku z ASF.

Wspólnie pod nadzorem PIS i WIS znajduje się:

- 1 firma produkująca lub przechowująca środki spożywcze,
- 6 zakładów produkujących lub przechowujących środki spożywcze, które produkują lub wprowadzają na rynek pasze lub materiały paszowe dla zwierząt.

W 2021r. współpracowano z inspekcją weterynaryjną w Tomaszowie Mazowieckim w sprawie powiadomień w systemie RASFF:

1. Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Tomaszowie Mazowieckim przesłał powiadomienie alarmowe nr 2815/3/2021 przekazane przez GLW w sprawie wykrycia obecności Salmonella w 2 z 5 próbek, w tym w 1 Salmonella Typhimurium oraz w 1 Salmonella Indiana, pobranych w ramach urzędowych badań ze skór szyj tusz indyjskich schłodzonych, które zostały wyprodukowane przez Przedsiębiorstwo Produkcyjno-Handlowe INDYK MAZURY sp. z o.o., sp. komandytowa, ul. Gizewiusza 32, 14-100 Ostróda, WNI 28150501 i oznaczone numerami partii 21061402 / 21061410, ostatni termin przydatności do spożycia 30.06.2021r. Z uwagi na fakt, iż w załączonej liście dystrybucji wskazano firmę P.P.H.U. „ADRIAN” Przetwórstwo Mięsne Katarzyna Szewczyk, 97-226 Żelechlinek, ul. Sienkiewicza 5, która znajduje się pod nadzorem Państwowej Inspekcji Weterynaryjnej, Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Tomaszowie Mazowieckim przekazał sprawę do załatwienia zgodnie z kompetencjami.
2. Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Tomaszowie Mazowieckim przesłał pismo Powiatowego Lekarza Weterynarii w Otwocku z dnia 20.07.2021r., znak: PIWet.Ot.BŻ-PU.535.93.2021.AU w sprawie powiadomienia alarmowego RASFF nr 1417/52/2021 z dnia 16.07.2021r. dot. dostawy mięsa drobiowego z partii, w której stwierdzono obecność

Salmonella Enteritidis, pochodzącego z zakładu SUPERDROB SPÓŁKA AKCYJNA, 05-480 Karczew, ul. Armii Krajowej 80. Z uwagi na fakt, iż w załączonej liście dystrybucji wskazano firmę ROLDROB S.A., 97-200 Tomaszów Mazowiecki, ul. Warszawska 168/172, która znajduje się pod nadzorem Państwowej Inspekcji Weterynaryjnej, Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Tomaszowie Mazowieckim przekazał sprawę do załatwienia zgodnie z kompetencjami.

3. Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Tomaszowie Mazowieckim przesłał uzupełniające powiadomienie alarmowe nr 2021.1755-fup7 zgłoszone przez pojedynczy punkt kontaktowy RASFF Austrii dotyczący **wykrycia tlenu etylenu w produkcie pn. Melange Thai pour wok 70g, pochodzącym z Francji**. Kwestionowany produkt został dostarczony do jednego odbiorcy z Polski – Almi Polska Sp. z o.o., ul. Metalowa 3, 43-109 Tychy.

Z uwagi iż na liście dystrybucji firmy Almi Polska Sp. z o.o., znajdował się Zakład Mięсны „EURO-SAK” s.c. A. Woźniak, K. Woźniak 97-217 Lubochnia, Olszowiec 63a, który znajduje się pod nadzorem Inspekcji Weterynaryjnej, PPIS w Tomaszowie Mazowieckim, przesłano ww. sprawę do załatwienia zgodnie z kompetencjami.

4. Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Tomaszowie Mazowieckim przesłał e-mail od PIW Warszawa ul. Gagarina 15, 00-753 Warszawa w sprawie powiadomienia alarmowego RASFF nr 0663/20/2021 PLW w Lublinie dotyczącego stwierdzenia **obecności bakterii z rodzaju Salmonella Infantis** w 5 z 5 próbek zbiorczych pobranych do badań urzędowych z tuszek drobiowych w zakładzie Superdrob S.A. Oddział w Lublinie. Z uwagi iż na liście dystrybucji firmy JANEX Sławomir i Elżbieta Wiesiak Spółka Jawna 02-237 Warszawa ul. Instalatorów 23 (WNI 14650363), znajdował się zakład **ADRIAN, 97-226 Żelechlinek ul. H. Sienkiewicza 5**, który znajduje się pod nadzorem Inspekcji Weterynaryjnej w Tomaszowie Mazowieckim, Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Tomaszowie Mazowieckim, przekazał powyższe informacje do załatwienia zgodnie z kompetencjami.
5. Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Tomaszowie Mazowieckim przesłał informację PIW Warszawa ul. Gagarina 15, 00-753 Warszawa w dniu 24.06.2020r., dotyczącą **stwierdzenia obecności Salmonella Enteritidis w próbkach elementów drobiowych** których producentem jest CEDROB S.A. Ujazdówek 2A, 06-400 Ciechanów, Ubojnia Drobiu Ujazdówek (WNI 14023901). Z uwagi iż na liście dystrybucji firmy JANEX Sławomir i Elżbieta Wiesiak Spółka Jawna 02-237 Warszawa ul. Instalatorów 23 (WNI

14650363), znajdował się zakład **ADRIAN, 97-226 Żelechlinek ul. H. Sienkiewicza 5**, który znajduje się pod nadzorem Inspekcji Weterynaryjnej w Tomaszowie Mazowieckim, Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Tomaszowie Mazowieckim, przekazał powyższe informacje do załatwienia zgodnie z kompetencjami.

Ponadto otrzymano **45 powiadomień alarmowych i informacyjnych** od Powiatowego Lekarza Weterynarii w Otwocku dotyczących stwierdzenia obecności Salmonella Enteritidis w mięsie drobiowym dostarczonym z zakładu Superdrob S.A., ul. Armii Krajowej 80, 05-480 Karczew do magazynu Carrefour w Podkonicach Dużych.

Na mocy zawartego „Porozumienia ramowego z dnia 14.07.2008r. o współpracy Państwowej Inspekcji Farmaceutycznej i Państwowej Inspekcji Sanitarnej” zawartego pomiędzy GIF oraz GIS oraz „Porozumienia z dnia 10.09.2008r. o współpracy organów Państwowej Inspekcji Farmaceutycznej i Państwowej Inspekcji Sanitarnej w województwie łódzkim oraz zgodnie z zapisami ustawy o bezpieczeństwie żywności i żywienia w rejestrze zakładów podlegających urzędowej kontroli organów Państwowej Inspekcji Sanitarnej aktualnie wpisane jest **35** aptek, w tym: **1** punkt apteczny.

Nie prowadzono wspólnych kontroli z przedstawicielami Wojewódzkiego Inspektoratu Farmaceutycznego. Przeprowadzono w aptekach **9** kontroli, w tym **8** kontroli interwencyjnych dotyczących wycofania suplementów diety w ramach systemu RASFF.

Pobrano **3** próbki suplementów diety do badań laboratoryjnych. Próbek nie kwestionowano.

W roku **2021** prowadzono:

współpracę w związku z zawartym porozumieniem pomiędzy **Głównym Inspektorem Sanitarnym, Głównym Inspektorem Ochrony Roślin i Nasiennictwa, Głównym Inspektorem Jakości Handlowej Artykułów Rolno-Spożywczych** oraz **Głównym Inspektorem Ochrony Środowiska** w sprawie współpracy Państwowej Inspekcji Sanitarnej, Państwowej Inspekcji Ochrony Roślin i Nasiennictwa, Inspekcji Jakości Handlowej Artykułów Rolno-Spożywczych, Inspekcji Ochrony Środowiska w zakresie zapewnienia bezpieczeństwa produkcji pierwotnej żywności pochodzenia roślinnego. W związku z realizacją „Planu działania na 2021 rok” dotyczącego produkcji pierwotnej żywności pochodzenia roślinnego realizowanego w ramach porozumienia z dnia 20.01.2015 r. dotyczącego współdziałania inspekcji – PIS, PIORIN, IJHARS, IOŚ w zakresie zapewnienia bezpieczeństwa produkcji pierwotnej żywności pochodzenia roślinnego” przeprowadzono wspólnie z przedstawicielami ww. inspekcji w Tomaszowie Mazowieckim **7** kontroli: **6** kontroli w obecności przedstawicieli PIORIN oraz **1** kontrolę

w obecności przedstawicieli WIOŚ. Podczas kontroli pobrano **6** próbek, w tym: 2 próbki czarnej porzeczki, 2 próbki pomidorów oraz 2 próbki ogórków do badań fizykochemicznych w kierunku pozostałości pestycydów. **1** próbkę czarnej porzeczki zakwestionowano z uwagi na przekroczenie NDP w pozostałości pestycydu – cypermetryny, w związku z czym zgłoszono zakwestionowany produkt do systemu RASFF.

7. Współpraca z Sekcjami PSSE w Tomaszowie Maz.

W **2021** r. sekcja nadzoru bezpieczeństwa żywności, żywienia i produktów kosmetycznych współpracowała z:

- nadzorem zapobiegawczym przy opiniowaniu planów zakładów żywieniowo-żywnościowych oraz odbiorze nowych obiektów,
- sekcją higieny dzieci i młodzieży w ramach prowadzenia nadzoru podczas trwania kolonii, obozów i zimowisk,
- sekcją epidemiologii wspomagając działania w związku z wystąpieniem stanu epidemii Covid 19 oraz podczas podejrzenia zatrucia pokarmowego.

8. Interwencje

W **2021** r. ogółem zarejestrowano **42** interwencje, z których **21** zostało potwierdzonych, co stanowiło **50,0%** wszystkich interwencji. Nałożono **18** mandatów karnych na sumę **4900 zł**.

Najczęściej interwencje dotyczyły następujących obiektów: sklepów, małych gastronomii, żywienia zbiorowego otwartego. Interwencje dotyczyły między innymi:

- nieprawidłowego stanu sanitarno-technicznego zakładów,
- obecności środków spożywczych po upływie terminów przydatności do spożycia i dat minimalnej trwałości,
- zatrudniania osób bez aktualnych orzeczeń lekarskich do celów sanitarno-epidemiologicznych,
- nieprzestrzegania noszenia maseczek zasłaniających usta i nos przez personel,
- łamania obostrzeń sanitarnych,
- niewłaściwej jakości produktów spożywczych,
- niewłaściwego składowania odpadów stałych,
- niewłaściwych warunków przechowywania oraz braku klimatyzacji w sklepie,
- wystąpienia dolegliwości zdrowotnych po spożyciu środka spożywczego,
- wprowadzenia produktów pod nazwą własną bez zgłoszenia do rejestru,
- niewłaściwych warunków transportu podczas dostawy do klienta,
- prowadzenia działalności z ruchomych punktów sprzedaży bez decyzji zatwierdzającej PPIS.

Przeprowadzone kontrole sprawdzające wykazywały poprawę stanu sanitarnego w ww. obiektach.

9. Podsumowanie

Trudno wyciągać wiążące wnioski z działania Sekcji NBŻŻiPK w **2021** roku. Działanie to zostało zdominowane przez wprowadzony w Polsce stan epidemii w związku z zakażeniami SARS-CoV-2. W związku z powyższym nadzór nad bezpieczeństwem żywności oraz zakładami produkcji i obrotu żywnością oraz zakładami żywienia zbiorowego w powiecie tomaszowskim został ograniczony do działań niezbędnych w tym zakresie, natomiast pracownicy sekcji stanowiły personel współdziałający z sekcją epidemiologii, co bezpośrednio przełożyło się na wykonywanie tych zadań niejednokrotnie w dłuższym wymiarze czasu.

W odniesieniu do znacznie zmniejszonej liczby kontroli na terenie powiatu tomaszowskiego w 2020r. stwierdzono w **2021r.** zwiększenie ilości skontrolowanych zakładów oraz ilości przeprowadzonych kontroli, w tym kontroli interwencyjnych. Zwiększyła się ogólna liczba wydanych decyzji, natomiast zmniejszeniu uległa liczba decyzji dot. poprawy stanu sanitarno-technicznego. Ilość mandatów nie uległa większym zmianom, natomiast zwiększyła się ich kwota. Pobrano do badań więcej próbek, z których też większą ilość zakwestionowano w porównaniu z rokiem wcześniejszym. Stopniowo zwiększa się ilość działań związanych z zakresem działania Sekcji NBŻŻiPK dzięki ograniczeniom, przynajmniej czasowym, działań spowodowanych stanem epidemii.

VI. Oświata i Promocja Zdrowia

1. Wprowadzenie

Kierunki działań oświaty zdrowotnej i promocji zdrowia wynikają z założeń Narodowego Programu Zdrowia, wytycznych Światowej Organizacji Zdrowia i dostosowane są do potrzeb zdrowotnych ludności. **Główne cele to wydłużenie życia Polaków w zdrowiu, poprawa jakości życia związanej ze zdrowiem oraz ograniczanie społecznych nierówności w zdrowiu.**

Aby te cele osiągnąć, Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Tomaszowie Mazowieckim w 2021r. w myśl art. 6 Ustawy o Państwowej Inspekcji Sanitarnej inicjował, prowadził, koordynował i nadzorował działalność Oświatowo-Zdrowotną w celu ukształtowania odpowiednich postaw i zachowań zdrowotnych wśród mieszkańców powiatu tomaszowskiego. Realizując te zadania współpracował, między innymi, z urzędami, placówkami oświatowo-wychowawczymi, lokalnymi mediami (prasą, radiem, portalami informacyjnymi powiatu

tomaszowskiego), zakładami opieki zdrowotnej i innymi instytucjami. Ponadto realizował zadania programowe i nieprogramowe wśród dzieci i młodzieży oraz rodziców w placówkach oświatowo-wychowawczych, wśród ogółu społeczeństwa powiatu tomaszowskiego, pozyskując nowych partnerów do współpracy propagującej zachowania prozdrowotne. Działalność inspekcji sanitarnej związana jest ściśle z aktualnymi problemami i potrzebami zdrowotnymi społeczności lokalnej, wynika ona także z aktualnej sytuacji epidemiologicznej w Polsce.

2. Programy edukacyjne

W ramach nałożonych zadań realizowane były następujące programy edukacyjne :

- **„Bieg po zdrowie”.**

"Bieg po zdrowie" to program antytytoniowej edukacji zdrowotnej (III edycja).

Głównym celem programu jest opóźnienie lub zapobieżenie inicjacji tytoniowej wśród dzieci i młodzieży (9-10 lat) oraz pokazanie atrakcyjności życia

w środowisku wolnym od dymu tytoniowego. Istotnym celem realizowanej edukacji prozdrowotnej jest zwiększanie wiedzy i umiejętności uczniów na temat zdrowia w kontekście szkodliwości palenia papierosów. Zajęcia w programie "Bieg po zdrowie" realizowane są za pomocą bardzo zróżnicowanych metod aktywizujących, które dostosowano do wieku odbiorców. Podczas cyklu zajęć dzieci przeprowadzają wywiady z osobami niepalącymi, liczą koszty, jakie generuje palenie papierosów, pracują w grupach przy tworzeniu antyreklamy dla papierosów lub tworzą komiks z bohaterami programu. Podstawą zajęć jest stymulowanie kreatywności i aktywności. Uczniowie są zachęceni do aktywnego udziału poprzez dyskusje, wymianę doświadczeń, spostrzeżeń, refleksji czy pomysłów. Aktywny udział sprzyja identyfikowaniu się z omawianą tematyką i motywuje do tego, aby zdobytą wiedzę i umiejętności stosować w codziennym życiu. Do programu przygotowano atrakcyjne, bogato ilustrowane materiały w wersji elektronicznej: podręcznik dla nauczyciela, zeszyt ćwiczeń dla ucznia, plakaty, ulotkę informacyjną dla rodziców, filmy edukacyjne dla rodziców i nauczycieli. Program został zrealizowany w 2 placówkach szkolnych.

- **„Czyste Powietrze Wokół Nas”**

Pierwszym środowiskiem w jakim dziecko się rozwija jest rodzina, następnie instytucje wychowawcze jak przedszkole, szkoła czy grupa rówieśnicza. Wzory

zachowań również w odniesieniu do nałogu palenia kształtuje między innymi środowisko rodzinne. Z badań wynika, że prawdopodobieństwo palenia przez dzieci wzrasta, kiedy palą rodzice lub starsze rodzeństwo.

Dla dzieci w wieku przedszkolnym bierne palenie oznacza między innymi: zwiększoną częstość występowania przewlekłego zapalenia ucha środkowego, zwiększona konieczność interwencji chirurgicznej w przebiegu zapalenia ucha środkowego, zaburzenia rozwoju psychoruchowego, zaburzenia zachowania dziecka, zmniejszona gotowość szkolna, mniejsza odporność na infekcje. Program Przedszkolnej Edukacji Antytytoniowej ph. "Czyste powietrze wokół nas" powstał w 1997 roku i ma charakter profilaktyczny. Adresatami programu są dzieci 5-6 letnie, ich rodzice i opiekunowie. Głównymi celami programu są: wzrost kompetencji rodziców w zakresie ochrony dzieci przed ekspozycją na dym tytoniowy oraz zwiększenie umiejętności dzieci w zakresie radzenia sobie w sytuacjach, gdy przebywają w zadymionych pomieszczeniach lub gdy dorośli palą przy nich tytoń. Poza tym w trakcie realizacji programu wykształcana zostaje umiejętność rozpoznawania różnych źródeł dymów, zwiększenie wrażliwości dzieci na szkodliwość dymu tytoniowego oraz samo zwiększenie wiedzy na temat skutków palenia. Program był realizowany w 15 placówkach szkolnych. Z relacji koordynatorów wynika, że dzieci chętnie uczestniczą w realizacji programu, potrafią asertywnie reagować, gdy ktoś w ich otoczeniu pali papierosy. Koordynatorzy na podstawie otrzymanych materiałów (poradnik, malowanki, ulotki, materiały dźwiękowe) realizowali program, który oceniali pod względem merytorycznym wysoko.

- **„Skąd się biorą produkty ekologiczne.”**

Program edukacyjny pt. „Skąd się biorą produkty ekologiczne” adresowany jest do dzieci w wieku 5-6 lat uczęszczających do przedszkoli oraz do rodziców i opiekunów dzieci. Celem programu jest zwiększenie świadomości i wiedzy na temat rolnictwa ekologicznego oraz budowanie właściwych nawyków żywieniowych od najmłodszych lat. Główne założenia programu to: zrozumienie czym jest rolnictwo i produkty ekologiczne, kształtowanie umiejętności wyboru produktów ekologicznych, propagowanie zdrowego stylu życia, zwiększenie wiedzy i świadomości przedszkolaków o nawykach higieniczno-zdrowotnych. Zajęcia w programie „Skąd się biorą produkty ekologiczne” realizowane są poprzez wykorzystanie dedykowanej dzieciom publikacji i filmu animowanego pt. „Skąd się biorą produkty ekologiczne”, jak również opracowanego scenariusza zajęć dla nauczycieli i lekcji pokazowej. Uczestnicząc w zajęciach dzieci nauczą się skąd się biorą produkty ekologiczne, dlaczego warto je wybierać, jakie są zalecenia zdrowego stylu życia oraz jak przestrzegać zasad higieny. W 2021 do realizacji programu przystąpiło 5 placówek oświatowych.

- **„Dopalaczom mówimy STOP – Wybieramy zdrowie”**

Wojewódzka Kampania Edukacyjna „Dopalaczom mówimy STOP – wybieramy zdrowie” adresowana jest do uczniów klas VII i VIII szkół podstawowych województwa łódzkiego oraz ich rodziców i opiekunów. Celem programu jest zapobieganie używaniu środków psychoaktywnych oraz kształtowanie bezpiecznych zachowań zdrowotnych wśród młodzieży szkolnej w województwie łódzkim. Program ma na celu: dostarczenie uczniom rzetelnej wiedzy na temat konsekwencji używania nowych substancji psychoaktywnych, pobudzenie autorefleksji w obszarze podejmowania indywidualnych decyzji dotyczących używania tego typu substancji, rozwijanie umiejętności przyjmowania postaw asertywnych w sytuacji kontaktu z substancjami psychoaktywnymi, przekazanie rodzicom i opiekunom wiedzy na temat właściwego reagowania w wypadku używania przez dzieci substancji psychoaktywnych, kształtowanie umiejętności rozmawiania na temat używania substancji psychoaktywnych. Kampania pomaga dostarczyć młodzieży sprawdzonej wiedzy na temat konsekwencji używania nowych substancji psychoaktywnych potocznie nazywanych dopalaczami i pobudzić do autorefleksji w kontekście osobistych decyzji dotyczących używania tego typu substancji. W roku szkolnym 2020/2021 w programie udział wzięły 4 placówki oświatowe. Podczas realizacji koordynatorzy korzystali z materiałów otrzymanych od organizatorów (plakaty, ulotki, prezentacje, filmy).

- **„ARS – czyli jak dbać o miłość?”**

Program edukacyjny „ARS, czyli jak dbać o miłość?” dotyczy profilaktyki używania substancji psychoaktywnych (alkohol, tytoń, narkotyki, dopalacze) i adresowany jest do młodzieży ze szkół średnich. Głównym celem programu jest ograniczenie niekorzystnych następstw zdrowotnych, prokreacyjnych i społecznych związanych z używaniem i nadużywaniem substancji psychoaktywnych przez młodzież wchodzącą w dorosłe życie. Równie ważnymi aspektami przy realizacji programu są: zmniejszenie u uczestników programu niespójności pomiędzy wyznawanymi wartościami (rodzina, przyjaźń, miłość) a stylem życia młodzieży charakteryzującym się znacznym rozpowszechnieniem używania substancji psychoaktywnych, zwiększenie u uczestników programu umiejętności i postaw pomocnych w unikaniu używania substancji psychoaktywnych zwłaszcza umiejętności spostrzegania zagrożeń i asertywnego stawiania granic, a także zwiększenie u uczestników programu wiedzy o konsekwencjach używania substancji psychoaktywnych dla życia rodzinnego

i zdrowia prokreacyjnego, i w tym kontekście zmniejszenie wpływu mitów na temat dobroczynnego działania alkoholu na organizm kobiet w ciąży, które utrzymują się w świadomości społecznej. Program ma wzbudzić u młodzieży refleksję nad ważnymi dla nich wartościami. Jego oryginalnym założeniem jest otwarte i konsekwentne odwołanie się do najbardziej cenionej wartości w życiu ludzkim jaką jest miłość, a mniej do dotychczas stosowanych motywów w rodzaju zdrowia jako takiego lub wolności jako takiej. Zdrowie i wolność są tu rozumiane jako elementy sprzyjające odpowiedzialnej miłości oraz zdrowiu i prawidłowemu rozwojowi kolejnego pokolenia. Program ARS oparty jest na kombinacji składającej się z wiodących strategii profilaktycznych (klasyfikowania wartości, modyfikowania błędnych przekonań, rozwijania umiejętności życiowych, budowania więzi ze wspólnotą szkolną/ rodzinną) oraz przekazu istotnych informacji, czyli strategii uzupełniającej (informacyjnej). W 2021 roku do realizacji programu przystąpiły 3 szkoły ponadpodstawowe.

- **„Trzymaj Formę”**

Ogólnopolski program edukacyjny „Trzymaj Formę!” opracowany z inicjatywy Głównego Inspektora Sanitarnego, jako realizacja zaleceń strategii Światowej Organizacji Zdrowia (WHO) w zakresie diety, aktywności fizycznej i zdrowia oraz Narodowej Strategii opracowanej przez Instytut Żywności i Żywienia. Głównym celem programu jest zwiększenie świadomości uczestników programu dotyczącej wpływu żywienia i aktywności fizycznej na zdrowie. Ważnymi aspektami w realizacji programu jest pogłębienie wiedzy o znaczeniu zbilansowanej diety i aktywności fizycznej dla organizmu człowieka, kształtowanie postaw i zachowań związanych z prawidłowym żywieniem, odpowiednią jakością zdrowotną żywności i aktywnością fizyczną, a także dostarczenie wiedzy o informacjach zamieszczonych na opakowaniach produktów spożywczych i umiejętności korzystania z nich. Adresatami programu są uczniowie klas V-VIII szkół podstawowych, rodzice. Realizacja programu oparta jest na metodzie projektu, dzięki której uczniowie wspólnie z nauczycielami, rodzicami i środowiskiem lokalnym, opracowują najlepsze i najciekawsze metody propagowania zasad zdrowego stylu życia w szkole i w rodzinie. W roku szkolnym 2020/2021, program zrealizowano w 6 placówkach oświatowych. Koordynatorami szkolnymi tego programu byli nauczyciele wychowania fizycznego, biologii, pedagodzy. Wykorzystywano różne metody aktywizacyjne podczas realizacji projektu.

- **„Podstępne WZW”**

Pilotażowa edycja programu „Podstępne WZW” realizowana była w ramach porozumienia pomiędzy Wojewódzką Stacją Sanitarno-Epidemiologiczną w Łodzi a Fundacją Gwiazda Nadziei. Do realizacji programu została zgłosiła się 1 szkoła ponadpodstawowa. Celem przedsięwzięcia jest upowszechnienie wśród młodzieży szkół ponadgimnazjalnych wiedzy na temat wirusowego zapalenia wątroby typu B i C, uświadomienie ryzyka zakażenia wirusami HBV i HCV oraz zagrożeń wynikających z zakażenia, wpojenie zasad profilaktyki w tym zakresie oraz pobudzenie do refleksji nad akceptacją osób już zakażonych.

- **„Znamie! Znam je?” - czyli co musisz wiedzieć o czerniaku skóry.**

Pilotażowa edycja programu „Znamie! Znam je?” realizowana była w ramach porozumienia pomiędzy Wojewódzką Stacją Sanitarno-Epidemiologiczną w Łodzi a Fundacją Gwiazda Nadziei. Patronat merytoryczny nad programem sprawuje Akademia Czerniaka, która jest sekcją naukową Polskiego Towarzystwa Chirurgii Onkologicznej. Patronat honorowy nad programem objął Główny Inspektor Sanitarny. Do realizacji programu przystąpiły 2 szkoły ponadpodstawowe. Kampania edukacyjna „Znamie! Znam je?” ma za cel :upowszechnienie wiedzy na temat czerniaków oraz budowanie właściwych prozdrowotnych postaw młodzieży. Dzięki lekcjom uczniowie nabywają umiejętności rozpoznania czerniaka oraz nauczą się regularnego samobadania skóry, poznają czynniki podnoszące ryzyko zachorowania na czerniaka i zastosują zasady ochrony przed czerniakiem, dzięki czemu uchronią się, przed tym groźnym nowotworem.

- **„Wybierz Życie – Pierwszy Krok”**

Program edukacyjny „Wybierz Życie – Pierwszy Krok” poświęcony jest profilaktyce zakażeń wirusem brodawczaka ludzkiego (HPV) i raka szyjki macicy. Skierowany jest do uczniów szkół ponadpodstawowych, a także ich rodziców i opiekunów oraz kadry pedagogicznej. Celami programu są m.in. zwiększenie poziomu wiedzy z zakresu profilaktyki raka szyjki macicy i roli HPV w jego powstawaniu, podniesienie świadomości o czynnikach zwiększających ryzyko raka szyjki macicy, motywowanie kobiet do regularnego poddawania się badaniom profilaktycznym przez całe życie, dostarczenie informacji o świadczeniodawcach wykonujących badania cytologiczne. W 2021 roku do realizacji programu przystąpiły 3 szkoły ponadpodstawowe.

Przeprowadzono 13 wizytacji w szkołach podstawowych i ponadpodstawowych z programów profilaktycznych oraz kampanii realizowanych przez placówki oświatowe na terenie powiatu tomaszowskiego.

„Krajowy program zapobiegania zakażeniom HIV i zwalczania AIDS”

W Polsce funkcjonuje rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 13 września 2005 r. w sprawie „Krajowego Programu Zwalczania AIDS i Zapobiegania Zakażeniom HIV” (Dz. U. Nr 189, poz. 1590, z późn. zm.), na podstawie którego ustalony został Krajowy Program Zwalczania AIDS i Zapobiegania Zakażeniom HIV określający strategię działania obejmującą zarówno zapobieganie zakażeniom HIV, jak i opiekę nad żyjącymi z HIV i chorymi na AIDS. Koordynatorem programu jest Krajowe Centrum ds. AIDS. Głównym celem programu jest m.in. zmobilizowanie społeczeństwa do przyjęcia odpowiedzialnej postawy wobec siebie, swojego partnera i swoich dzieci poprzez stworzenie związków partnerskich, w których rozmawia się o przeszłości i unika ryzykownych zachowań seksualnych.

W 2021 roku przeprowadzono 3 pogadanki profilaktyczne w placówkach oświatowych dot. profilaktyki zakażeń HIV i zwalczania AIDS. Pracownik Powiatowej Stacji Sanitarno – Epidemiologicznej w Tomaszowie Mazowieckim zorganizował konkurs internetowy za pośrednictwem strony Facebook, skierowany do kobiet w ciąży/planujących ciążę, matek niemowlaków oraz matek karmiących. Pracownik pionu Oświaty Zdrowotnej prowadził działalność internetową poprzez stronę gov.pl, a także stronę Facebook celem dotarcia do szerokiego grona odbiorców. W 2021 roku prowadzono dystrybucję materiałów profilaktycznych, która obejmowała placówki oświatowe oraz przychodnie lekarskie. W ramach realizacji **Krajowego Programu Zapobiegania Zakażeniom HIV i Zwalczania AIDS** zorganizowano obchody „Światowego Dnia Walki z AIDS”, który przypada na 1 grudnia każdego roku. Przeprowadzono wykład profilaktyczny dla uczniów szkoły podstawowej wraz z rozwiązywaniem quizów z zakresu wiedzy o HIV/AIDS, a także projekcją materiałów multimedialnych w formie grafik oraz wykonanej przez pracownika Powiatowej Stacji Sanitarno – Epidemiologicznej w Tomaszowie Mazowieckim prezentacji multimedialnej zawierającej kompendium wiedzy dot. zachowań profilaktycznych, zachowań ryzykownych i podstawowych informacji na temat zakażeń wirusem HIV.

3. Działania akcyjne

- **profilaktyka antytytoniowa**

W zakresie profilaktyki antytytoniowej, (zwłaszcza palenia e-papierosów) zmierzającej do zmniejszenia używania wyrobów tytoniowych poprzez wszelkiego rodzaju działania w zakresie promocji zdrowia ukierunkowane na przeciwdziałanie paleniu tytoniu, marginalizacji zjawiska palenia tytoniu oraz głębokich przemian w świadomości zdrowotnej społeczeństwa. Główny cel to ograniczenie ekspozycji na dym tytoniowy (w odniesieniu do czynnego i biernego palenia tytoniu) w społeczeństwie lokalnym. Cele szczegółowe to: zapobieganie zwiększaniu się liczby osób rozpoczynających palenie, zapobieganie wzrostowi narażenia na dym tytoniowy w miejscach użyteczności publicznej, tworzenie odpowiednich regulacji prawnych umożliwiających realizację skutecznej polityki ograniczania używania tytoniu, zwiększenie wiedzy na temat szkodliwości palenia wyrobów tytoniowych oraz e-papierosów wśród dzieci i młodzieży, zmiana postaw wobec palenia tytoniu oraz zwiększenie liczby osób rzucających palenie.

W ramach realizacji programu, podejmowane były działania zmierzające do zmiany postaw i zachowań społeczności lokalnej poprzez:

- realizację programów edukacji antytytoniowej dla dzieci i młodzieży,
- realizację kampanii antytytoniowych w ramach Światowego Dnia Rzucania Palenia, Światowego Dnia bez Tytoniu,
- realizowanie kampanii społecznych,
- działalność internetowa za pośrednictwem platformy gov.pl oraz Facebook celem dotarcia do szerszego grona odbiorców,
- eksponowanie i dystrybucję materiałów edukacyjnych w przedszkolach, szkołach, przychodniach i innych obiektach użyteczności publicznej oraz udzielanie informacji do lokalnych mediów.

Pracownik oświaty zdrowotnej prowadził comiesięczny monitoring, w zakresie przestrzegania zakazu palenia, na podstawie kontroli sanitarnych przeprowadzanych przez pracowników Powiatowej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej, sprawujących bieżący nadzór sanitarny w podległych jednostkach.

- **„Światowy Dzień Bez Tytoniu”**

Włączając się w popularyzację działań związanych z obchodami Światowego Dnia Bez Tytoniu, Powiatowa Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna w Tomaszowie Mazowieckim w ramach

profilaktyki antytytoniowej zorganizowała konkurs internetowy za pośrednictwem strony Facebook. Celem konkursu było propagowanie wiedzy na temat szkodliwego na zdrowie wpływu palenia czynnego i biernego. Ważnym aspektem konkursu było kształtowanie odpowiedzialności za zdrowie własne i najbliższego otoczenia oraz za skutki zachowania związanego z paleniem tytoniu. W ramach „Światowego Dnia Bez Tytoniu” zaproszono przedszkola w powiecie tomaszowskim do udziału w wydarzeniu „Papierosów nie palimy, za to dobrze się bawimy”. W ramach tego wydarzenia wysłano maile z materiałami profilaktycznymi i multimedialnymi do przedszkoli celem poszerzenia wiedzy dzieci na temat składu chemicznego papierosów, działania nikotyny na organizm oraz szkodliwości wynikającej z czynnego i biernego palenia. Pracownik oświaty zdrowotnej w ramach obchodów „Światowego Dnia Bez Tytoniu” zajmował się dystrybucją materiałów profilaktycznych do placówek oświatowych oraz przychodni lekarskich.

- **„Światowy Dzień Rzucania Palenia”**

W związku z obchodzonym Światowym Dniem Rzucania Palenia, który przypada zawsze w trzeci czwartek listopada podjęto działania o tematyce antytytoniowej. W ramach w/w obchodów zorganizowano pogadanki profilaktyczne dla uczniów szkół podstawowych i ponadpodstawowych celem uświadomienia młodzieży szkodliwych skutków palenia czynnego i biernego. Poruszono kwestię oddziaływania dymu tytoniowego na zdrowie człowieka - toksyczne substancje wchłonięte do krwiobiegu rozprawdane są po całym organizmie i wywierają szkodliwy wpływ na wszystkie jego funkcje. W ramach obchodów „Światowego Dnia Rzucania Palenia” prowadzono działalność internetową za pośrednictwem strony Facebook celem dotarcia do szerokiego grona odbiorców. Pracownik Powiatowej Stacji Sanitarno – Epidemiologicznej przygotował grafiki informacyjne i zamieścił w mediach społecznościowych.

- **„Światowy Tydzień Karmienia Piersią”**

Pamiętajmy, że karmienie piersią jest najlepszym sposobem żywienia niemowlęcia, ponieważ mleko matki zapewnia mu idealnie zbilansowaną dietę oraz chroni je przed chorobami. Celem, do którego powinna dążyć mama w żywieniu swojego malucha jest wyłącznie karmienie piersią przez co najmniej pierwszych 6 miesięcy jego życia - jest to czynnik zdrowego startu w przyszłość. W związku z tym Powiatowa Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna w Tomaszowie Mazowieckim zorganizowała konkurs za pośrednictwem strony Facebook dla kobiet

planujących ciążę, kobiet w ciąży oraz matek niemowlaków. Celem konkursu było uświadomienie młodym mamom, że karmienie piersią jest najlepszym sposobem żywienia niemowląt. W ramach obchodów „Światowego Tygodnia Karmienia Piersią” prowadzono dystrybucję materiałów profilaktycznych do przychodni lekarskich i placówek oświatowych.

- **profilaktyka antydopalaczowa**

Nowe substancje psychoaktywne (NSP) stanowią duże zagrożenie dla zdrowia publicznego, ponieważ nie posiadają pełnej dokumentacji farmakologicznej, toksykologicznej oraz udowodnionego bezpieczeństwa stosowania. Nieznane działanie tych substancji stanowi bezpośrednie zagrożenie dla zdrowia i życia ich użytkowników. Badania wśród uczniów pokazują, że co dziesiąty nastolatek próbował dopalaczy – czyli substancji psychoaktywnych o nieprzewidywalnym składzie chemicznym, zagrażającym zdrowiu i życiu. W związku z powyższym pracownik oświaty zdrowotnej Powiatowej Stacji Sanitarno – Epidemiologicznej w Tomaszowie Mazowieckim przeprowadził pogadanki profilaktyczne w szkołach podstawowych i ponadpodstawowych dla uczniów, celem uświadomienia zagrożeń wynikających z użycia substancji psychoaktywnych. Wykorzystano materiały multimedialne tj. spot informacyjny, film pokazujący działanie dopalaczy na człowieka oraz prezentację multimedialną przygotowaną przez pracownika oświaty, zawierającą kompendium wiedzy na temat zagrożeń spożywania oraz podstawowych informacji na temat w/w terminu. Zorganizowano punkty informacyjne na terenie placówek oświatowych oraz prowadzono działalność internetową celem dotarcia do szerokiego grona odbiorców.

4. Bezpieczeństwo podczas wycieczki letniego.

Pracownik Oświaty Zdrowotnej, podczas wycieczki letniego, organizował spotkania dotyczące bezpiecznych zachowań, profilaktyki chorób zakaźnych oraz prowadził działania związane z profilaktyką uzależnień. Odbywały się pogadanki, prezentacje multimedialne, praca w grupie oraz quizy, które skierowane były do uczestników wycieczek. W spotkaniach uczestniczyło 338 osób. Prowadzona była także dystrybucja materiałów edukacyjnych oraz tworzenie punktów informacyjnych.

5. Kampanie dot. szczepień przeciwko wirusowi SARS-CoV-2.

W ramach ogólnokrajowej kampanii #SzczepimySię, pracownicy Oświaty Zdrowotnej Powiatowej Stacji Sanitarno – Epidemiologicznej w Tomaszowie Mazowieckim prowadzili działalność internetową za pośrednictwem platformy gov.pl oraz strony Facebook celem

dotarcia do szerokiego grona odbiorców. Z uwagi na fakt, iż szczepionki są najbardziej skuteczną metodą chroniącą przed zakażeniem bądź ciężkim przebiegiem choroby w/w działalność opierała się na promocji szczepień przeciwko wirusowi SARS-CoV-2. Należy promować szczepienia przeciwko COVID-19 ze względu na wciąż istniejące zagrożenie oraz dynamicznie zmieniającą się sytuację epidemiologiczną, a także pojawiające się nowe warianty wirusa SARS-CoV-2. Z uwagi na powyższe, pracownicy Powiatowej Stacji Sanitarnej – Epidemiologicznej w Tomaszowie Mazowieckim promowali szczepienia poprzez tworzenie punktów profilaktyczno – konsultacyjnych oraz dystrybuowali materiały dot. szczepień.

6. Profilaktyka chorób i promocja zdrowia.

W ramach szeroko rozumianej profilaktyki chorób, pracownicy Oświaty Zdrowotnej Powiatowej Stacji Sanitarnej – Epidemiologicznej zajmowali się dystrybucją materiałów profilaktycznych dotyczących m.in. nowotworów, chorób odkleszczowych, grypy, chorób wywołanych przez meningokoki i pneumokoki, wirusowego zapalenia wątroby. Pracownicy Oświaty Zdrowotnej prowadzili pogadanki profilaktyczne dot. promocji zdrowia i zdrowego stylu życia oraz profilaktyki chorób odkleszczowych (boreliozy) w szkołach podstawowych i ponadpodstawowych z wykorzystaniem materiałów multimedialnych m.in. prezentacji multimedialnych.

7. Współpraca z instytucjami i mediami.

Realizując działania oświatowo – zdrowotne, Powiatowa Stacja Sanitarnej-Epidemiologicznej w Tomaszowie Mazowieckim współpracowała z Powiatowym Centrum Animacji Społecznej w Tomaszowie Mazowieckim.

VII. Zapobiegawczy Nadzór Sanitarny

W roku 2021r. Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Tomaszowie Mazowieckim z zakresu Zapobiegawczego Nadzoru Sanitarnego zajął ogółem **264 stanowisk**, w tym uczestniczył w dopuszczeniu do użytkowania **87** obiektów budowlanych.

Pomimo panującego na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej stanu epidemii, sprawy związane z dopuszczeniem do użytkowania obiektów budowlanych prowadzone są na bieżąco, z zachowaniem terminów określonych w przepisach – tj. rozpatrzone w terminie wszystkie zawiadomienia – przeprowadzono kontrole obiektów i wydano stosowne stanowiska.

W ramach sprawowanego nadzoru zapobiegawczego, zauważono większą świadomość społeczeństwa w zakresie przestrzegania warunków higieniczno-sanitarnych i zdrowotnych,

przy planowanym uruchomieniu nowej działalności gospodarczej, czy też modernizacji istniejącej, co znajduje potwierdzenia w składanych dokumentach i przeprowadzonych kontroli w ramach zapobiegawczego nadzoru sanitarnego.

Największe trudności przy wydawaniu stosownych opinii z zakresu zapobiegawczego nadzoru sanitarnego wynikają z braku wytycznych i poradników dla pracowników ZNS, które mogłyby usprawnić pracę i dokładniejsze sprecyzowanie wymagań sanitarnych.

VIII. Zakończenie

1. W 2021 r. utrzymywano i doskonalono system zarządzania w nadzorze sanitarnym PSSE.
2. Nadzorowano **2198** obiektów na terenie powiatu tomaszowskiego.
3. Przeprowadzono ogółem **2785** kontroli sanitarnych oraz 6101 wywiadów epidemiologicznych
4. Wydano **183** decyzji administracyjnych
5. Nałożono **38** mandatów karnych na sumę **11050** zł.
6. Wydano **2** tytuły wykonawcze stosowane w egzekucji obowiązków o charakterze niepieniężnym
7. Wydano 6 upomnień rodzicom uchylającym się od wykonania obowiązkowych szczepień ochronnych u dzieci.
8. Wydano **264** stanowiska w zakresie zapobiegawczego nadzoru sanitarnego.
9. Wydano **7** decyzji o stwierdzeniu choroby zawodowej.
10. Realizowano programy edukacyjne i działania akcyjne promujące zdrowy tryb życia.
11. Współpracowano z władzami lokalnymi, instytucjami publicznymi oraz lokalną prasą, radiem i telewizją.
12. Poprawił się stan techniczny obiektów żywności, żywienia i przedmiotów użytku w wyniku modernizacji obiektów oraz stosowaniu zasad GMP/GHP oraz HACCP.
13. Prowadzony był konsekwentny nadzór nad wdrażaniem i stosowaniem zasad GHP/GMP oraz HACCP w celu zapewnienia właściwego poziomu bezpieczeństwa zdrowotnego żywności.
14. Sprawowano nadzór nad znakowaniem środków spożywczych w celu zapewnienia konsumentom rzetelnej o nich informacji.

15. Znacznie zwiększyła się ilość dodatkowych zadań realizowanych przez Sekcję Higieny Żywności, Żywienia i Przedmiotów Użytku.
16. Opiniowano projekty techniczne oraz uczestniczono w odbiorach dopuszczających do użytkowania obiekty budowlane.
17. Na koniec 2021 r., **40** wodociągów sieciowych, na terenie powiatu tomaszowskiego, produkowały wodę odpowiadającą normom sanitarnym, **1** wodociąg Sadykierz nie spełniał norm sanitarnych(została wydana decyzja administracyjna)
18. Woda w jednej czynnej studni publicznej w Tomaszowie Maz., ul. Chemików, spełniała normy sanitarne.
19. Kontynuowano badania wody ciepłej w wybranych obiektach użyteczności publicznej na obecność groźnej dla zdrowia bakterii Legionella sp.
20. W 2021 roku utworzono 1 miejsce wykorzystywanego do kąpeli
21. Nadzorem sanitarnym objęto place zabaw i piaskownice ogólnodostępne pod względem spełnienia wymagań sanitarnohigienicznych.
22. W 2021 r. zarejestrowano **0** zachorowań na grypę.
23. Problemem, od lat, są pokąsania ludzi przez bezpańskie psy i psy wyprowadzane bez należytego nadzoru.